

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи

на тему «Оптимізація структури капіталу підприємства в умовах невизначеності»

Виконав здобувач 1 курсу, групи ЗЕП-24м
спеціальності 051 Економіка
Алексєєва Олександра Олексіївна
Керівник к.е.н., доцент Поліщук Ірина Георгіївна
Рецензент к.е.н., доцент Короленко Ольга Борисівна

м. Кривий Ріг

2025 р.

КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та управління бізнесом
 Кафедра економіки, організації та управління підприємствами
 Ступінь вищої освіти магістр
 Спеціальність 051 Економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ:

зав. кафедри ЕОУП,

д-р. екон. наук, проф. Альона ШАХНО

«___» _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу здобувачеві
 Алексєєвій Олександрі Олексіївні

1. Тема роботи «Оптимізація структури капіталу підприємства в умовах невизначеності»

Керівник теми Поліщук Ірина Георгіївна, к. е. н, доцент

затверджені наказом по університету від « 04 » серпня 2025 р. № 569 с

2. Строк подання здобувачем роботи: 13.12.2025

3. Вихідні дані до роботи: статистична фінансова звітність підприємства ПрАТ «Карлсберг Україна» Запорізька обл. м. Запоріжжя 2020-2024 рр. (баланс, звіт про фінансові результати), поточна внутрішня звітність підприємства, періодична та спеціальна література з економіки, методичні вказівки для написання та захисту магістерської роботи кафедри економіки, організації та управління підприємствами.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): охарактеризувати структуру капіталу підприємства; оптимізація структури капіталу; порівняльна характеристика підприємств броварного виробництва України; аналіз техніко-економічних показників діяльності підприємства ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя за 2020-2024 р.р.; визначити фактори, що впливають на формування структури капіталу підприємства; оптимізація структури капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя.

5. Перелік графічного матеріалу: Структура капіталу підприємства; Порівняльна характеристика підприємств броварного виробництва України; Аналіз техніко-економічних показників господарської діяльності ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя за 2020-2024рр; Аналіз структури капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя за 2020-2024рр; Пропозиції щодо оптимізації структури капіталу підприємства.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	доц. Поліщук І.Г.	24.06.2025	29.09.2025
Розділ 2	доц. Поліщук І.Г.	30.09.2025	27.10.2025
Розділ 3	доц. Поліщук І.Г.	28.10.2025	20.11.2025
Нормоконтроль	доц. Поліщук І.Г.		10.12.2025

7. Дата видачі завдання « 24 » вересня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітки
1	Співбесіда зі здобувачем, визначення теми роботи, видача завдання	24.06.2025	виконано
2	Збір матеріалів до кваліфікаційної роботи	11.08 – 01.09	виконано
3	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань кваліфікаційної роботи	02.09 – 06.09	виконано
4	Підготовка I розділу та подання його керівникові	08.09 – 29.09	виконано
5	Підготовка II розділу та подання його керівникові	30.09 – 27.10	виконано
6	Підготовка III розділу та подання його керівникові	28.10 – 20.11	виконано
7	Підготовка вступної частини та висновку	20.11 – 30.11	виконано
8	Перевірка роботи керівником та доопрацювання кваліфікаційної роботи	01.12 – 06.12	виконано
9	Перевірка кваліфікаційної роботи на наявність/відсутність академічного плагіату	згідно з розпорядженням ректора	виконано
10	Отримання відгуку керівника та рецензії	07.12. – 13.12	виконано
11	Публічний захист кваліфікаційної роботи	15.12.2025	

Здобувач _____

Олександра АЛЕКСЄЄВА

Науковий керівник _____

Ірина ПОЛІЩУК

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну роботу за темою
«Оптимізація структури капіталу підприємства в умовах невизначеності»

Кваліфікаційна робота: 97 с., 29 табл., 17 рис., 11 формул, 58 джерел, 4 додатки.

Об'єкт дослідження: структура капіталу підприємства ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя.

Мета роботи: шляхи оптимізації структури капіталу підприємства в умовах невизначеності.

Предмет дослідження: з оптимізація структури капіталу підприємства ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя в умовах невизначеності.

Методи дослідження: системний аналіз та узагальнення, статистичний, аналітичний, кореляційний та факторний аналіз.

У кваліфікаційній роботі проведено аналіз сучасної літератури щодо структури капіталу підприємства. Розглянуто основні методичні аспекти класифікації капіталу та оптимізації структури капіталу підприємства в умовах невизначеності.

На прикладі ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя здійснено аналіз його виробничо-господарської діяльності та техніко-економічних показників. Проаналізовано структуру капіталу підприємства та показники ефективності діяльності підприємства. Виявлені фактори впливу на чистий прибуток компанії. Розроблено шляхи оптимізації структури капіталу підприємства ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя.

У роботі при розрахунках використано програмний продукт Microsoft Office Excel.

СТРУКТУРА КАПІТАЛУ, ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ, ПОЗИКОВИЙ КАПІТАЛ,
ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ,
ФІНАНСОВИЙ ЛЕВЕРИДЖ, ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.	8
1.1. Економічний зміст та класифікація капіталу підприємства.	8
1.2. Управління структурою капіталу підприємства в умовах невизначеності.	15
1.3. Порівняльна характеристика підприємств броварного виробництва України.	21
Висновок до розділу 1.	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА» М. ЗАПОРІЖЖЯ ЗА 2020-2024 РОКИ.	30
2.1. Аналіз основних техніко-економічних показників діяльності ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя та його фінансового стану за 2020-2024 роки.	30
2.2. Аналіз структури капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя.	41
2.3. Аналіз напрямів використання капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя.	50
Висновок до розділу 2.	57
РОЗДІЛ 3. ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА» В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	60
3.1. Факторний аналіз прибутковості підприємства ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя.	60
3.2. Оптимізація структури капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя.	70
3.3. Управління структурою капіталу підприємства в умовах невизначеності.	76
Висновок до розділу 3.	82
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90
ДОДАТКИ	97

ВСТУП

Структура капіталу є чинником, який безпосередньо впливає на фінансовий стан підприємства – його платоспроможність і ліквідність, величину доходу, рентабельність діяльності. Оцінка структури джерел коштів підприємства проводиться як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами бухгалтерської інформації.

Ринкові перетворення в Україні принципово змінили умови функціонування підприємств, у тому числі умови формування і використання їхніх фінансових ресурсів. Нині механізми фінансування діяльності підприємств істотно змінилися. Як наслідок, є багато питань як теоретичного, так і практичного характеру, які пов'язані з управлінням капіталу підприємств як певної сукупності його фінансових ресурсів.

Структура капіталу – це сукупність фінансових коштів підприємства з різних джерел довгострокового фінансування, а якщо говорити точніше – співвідношення власних і позикових фінансових коштів, використовуваних у господарській діяльності. Структура впливає на коефіцієнт рентабельності активів і власного капіталу, визначає коефіцієнти фінансової стійкості та платоспроможності і формує співвідношення прибутковості і ризику капіталу. У структурі капіталу відображається співвідношення позикового і власного капіталів, залучених для фінансування довгострокового розвитку компанії.

В економічній літературі питанням сутності капіталу, його формам, значенню в економічному розвитку присвячено чимало публікацій. Так, зокрема, можна виділити роботи економістів А. Сміта, Д. Рікардо, В. Парето, Д. Міля, Дж.М. Кейнса, П. Самуельсона, а також праці сучасних фахівців, таких як В. Шарп, Ю. Брігхем, С. Росс, Г. Вестерфілд, Ф. Чі Ченг, Д. Фіннерті та інші. У проведенні науково-теоретичного обґрунтування основ управління структурою капіталу підприємства важливе місце посідають праці вітчизняних вчених-економістів: В.М. Суторміної, М.Д. Білик, А.М.

Поддєрьогіна, О.О. Терещенка, Г.Г. Кірейцева, В.П. Савчука, Є.Г. Рясних, Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньової та інших.

Мета випускної магістерської роботи полягає у оцінці структури капіталу ПрАТ «КАРЛСБЕРГ Україна» м. Запоріжжя та його оптимізації в умовах невизначеності.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначені й вирішені такі завдання:

- ✓ визначення економічного змісту та класифікації структури капіталу підприємства;
- ✓ оцінка методичних підходів до управління структурою капіталу підприємства;
- ✓ проведення аналізу основних показників ефективності діяльності підприємств броварського виробництва України.
- ✓ здійснення аналізу фінансово-економічної діяльності ПрАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА» м. Запоріжжя за 2020-2024 роки;
- ✓ проведення аналізу структури капіталу ПрАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА» м. Запоріжжя за 2020-2024 роки;
- ✓ виявлення факторів впливу на прибутковість компанії;
- ✓ розробка шляхів оптимізації структури капіталу підприємства.

Об'єктом дослідження є структура капіталу ПрАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА» м. Запоріжжя.

Предметом дослідження є оптимізація структури капіталу ПрАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА» м. Запоріжжя в умовах невизначеності.

Для вирішення поставлених задач використано методи техніко-економічного, кореляційно-регресійного, факторного та ситуаційного аналізу. У процесі виконання магістерської роботи були використані такі прикладні комп'ютерні програми як MS Word та MS Excel.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічний зміст та класифікація капіталу підприємства.

Економічна категорія «капітал» досить часто вживається у господарській діяльності та є важливою його складовою та фінансовою стороною його майбутнього зростання. Капітал може бути отриманий від операційної діяльності, може бути залучений від боргового або акціонерного фінансування. Для успішного функціонування бізнесу необхідно мати визначений капітал, який являє собою сукупність матеріальних цінностей і коштів, фінансових вкладень і витрат на набуття прав і привілеїв, необхідних для здійснення її господарської діяльності. Щодо трактування економічної сутності терміну «капітал», то слід зазначити, що він має неоднозначне тлумачення як у вітчизняній, так і зарубіжній науковій літературі. Навіть якщо розглядати трактування капіталу з точки зору різних економічних наук, то вже можна помітити певну неоднозначність. У табл. 1.1 приведені деякі наукові підходи до трактування досліджуваного поняття.

Як можемо зробити висновок, більшість наведених підходів визначають сутність капіталу як виключно фінансового ресурсу, який працює для продуктивних або інвестиційних цілей, що на нашу думку, є звуженим та обмеженим баченням. Дослідивши історичні етапи формування сутності поняття капітал, ми виділили як мінімум сім основних (рис. 1.1)

Оцінюючи історичний розвиток досліджуваного поняття, можемо помітити, що різні автори наводять численні аргументи щодо точності тієї чи іншої теорії тлумачення капіталу, ми вважаємо, що «капітал» багатоаспектний і його слід розглядати щонайменше у трьох проявах, а саме фінансовому – як джерело фінансування активів, матеріальному – речовому забезпеченні та

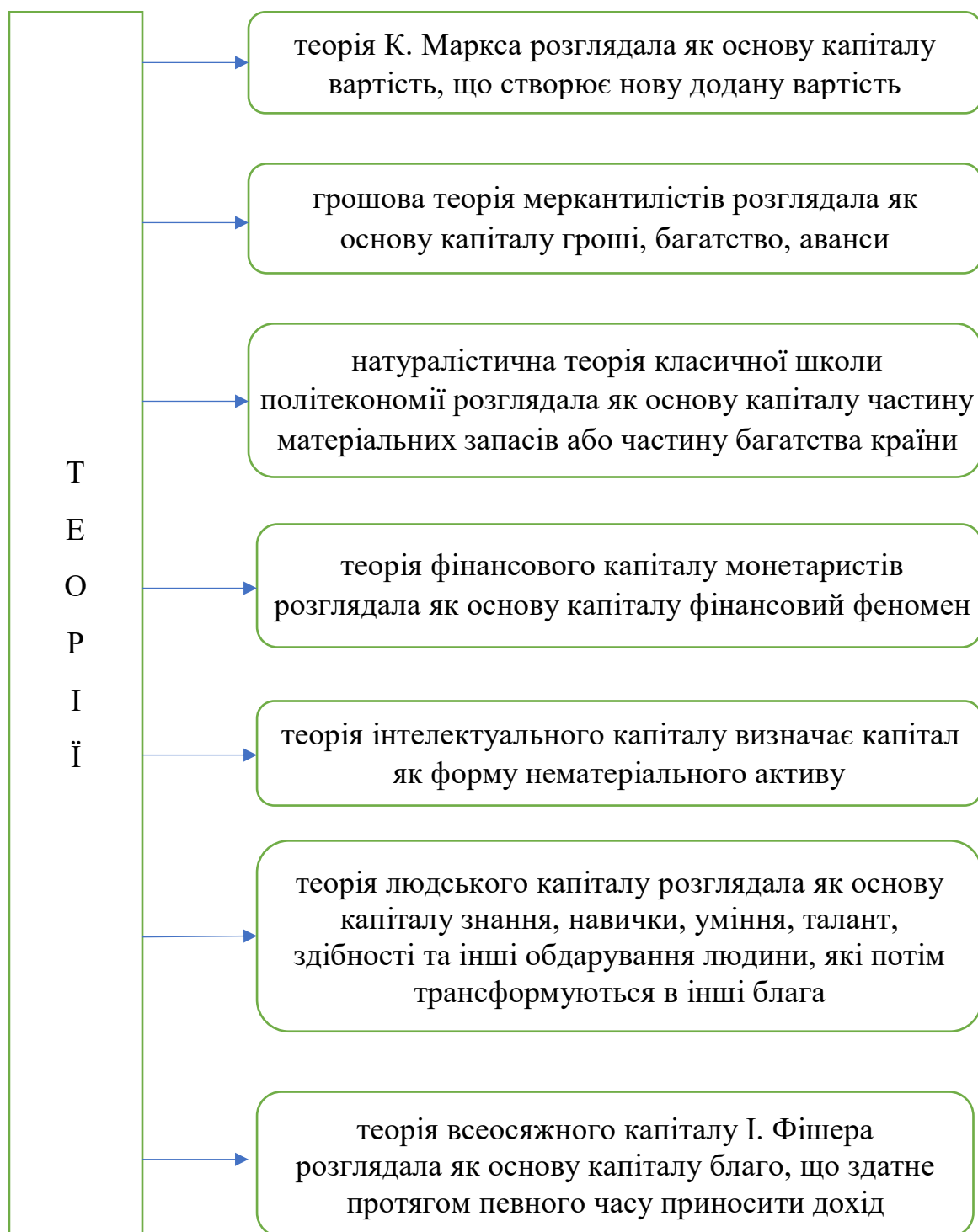

Рисунок 1.1 - Історичні етапи формування сутності поняття капітал.

інтелектуальному – людському. Проведений аналіз наукової літератури [24; 50; 55] дав змогу згрупувати основні специфічні риси капіталу, які виділяють науковці-економісти.

Таблиця 1.1 - Наукові підходи до трактування поняття «капітал»

Автор	Сутність
В.Д. Базилевич	Капітал – це складний, багаторівневий та багатоаспектний феномен, який визначає самоорганізацію господарської діяльності, що спрямована на самозростання вартості [4, с. 354]
І.О. Бланк	Капітал – це загальна вартість коштів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формі, що інвестовані у активи підприємства [2, с. 251]
Р. Брейлі, С. Майерс Ф. Аллен	Капітал є сукупністю фінансових інструментів, що випущено у вільний обіг і підкріплені реальними активами, здатними генерувати дохід [3]
С. Брю, К. Макконелл	Капітал виступає у формі ресурсів, які створено внаслідок виробничого процесу і які використовуються з метою виробництва товарів і послуг, капіталом є товари, які безпосередньо не спрямовані на задоволення потреб людини, наприклад, інвестиції, засоби виробництва [4].
Г.О. Крамаренко, О.Е. Чорна	Капітал – фінансові ресурси, за рахунок яких засновується господарчий процес, і які використовуються у виробничому процесі для отримання прибутку [23]
Л.І. Катан	Капітал є запасом благ у вигляді грошових коштів і капітальних товарів, які залучають в економічний процес як інвестиційні ресурси і фактори виробництва для одержання доходу. Функціонування яких засноване на принципах ринкової економіки [18]
А.М. Поддєрьогін	Капіталом є система відносин економічної власності, відповідно яким знаряддя праці чи інші об'єкти власності надають можливість їх власникам присвоювати частину неоплаченої праці інших працівників у сферах суспільного відтворення [41]
Д. Е. Пономарьов	Капітал є сукупністю кількісно вираженого фінансового фонду і фізичних засобів, що характеризуються певними якостями та направлені на отримання доходу [36]

За першою ознакою розрізняють стадію формування, за якою капітал буває:

- початковий – утворений на стадії створення підприємства (статутний капітал, акціонерний капітал, вклади членів товариства);
- похідний – утворений у процесі діяльності підприємства та сформований за валовим і чистим доходом, доходом від різних видів діяльності.

Наступною ознакою можна вважати джерело формування капіталу, згідно з яким існує власний, мобілізований на фінансовому ринку і перерозподілений капітал.

Третьою ознакою капіталу є термін його використання суб'єктами господарювання у процесі своєї діяльності:

- короткостроковий капітал – використовується менше 1 року;
- середньостроковий – більше 1 року;
- довгостроковий капітал – більше 5 років.

Наступна ознака оцінює капітал за характером його оборотності та визначає капітал як:

- основний – джерелом якого є амортизація;
- оборотний капітал – оборотні кошти.

П'ята ознака – призначення капіталу, враховує стадію життєвого циклу суб'єкта господарювання та передбачає спрямування капіталу на фінансування суб'єкта господарювання, розширення виробництва та розвитку, на санаційні заходи.

Остання ознака визначає рівень ризику капіталу та характеризує його ризикованість в умовах економічної нестабільності, фінансових потрясінь, криз і трансформаційних процесів. Теоретично, підприємство має різноманітні варіанти залучення коштів, тобто формування структури капіталу. Тому, з поняттям «капітал» тісно пов'язана категорія «структура капіталу», яку досліджували українські та зарубіжні науковці. Основні наукові підходи до трактування зазначеного поняття представлені нами у табл. 1.2.

На нашу думку, структуру капіталу підприємства слід визначати як частку співвідношення фінансових ресурсів підприємства, залучених на довгостроковій та короткостроковій основі у позику або власність, необхідних для задоволення потреб фінансових та господарської діяльності для реалізації стратегічних пріоритетів стабілізації фінансового стану. Це визначення відрізняється від розглянутих у джерелах [8; 9; 11; 14; 20; 22] комплексним

характером, що поєднує мету, елементи та умови формування капіталу підприємством.

Таблиця 1.2 - Наукові підходи до трактування поняття «структура капіталу»

Автор	Сутність трактування
С. О. Домбровська	Структура капіталу – це сукупність фінансових ресурсів підприємства з різних джерел довгострокового фінансування, а точніше – співвідношення власних і позикових фінансових ресурсів, що використовуються в господарській діяльності [15, с. 15]
В. О. Дмитрук, Ю. В. Максимець	Структура капіталу є фактором, який безпосередньо впливає на фінансове становище підприємства – рівень його довгострокової платоспроможності, доходу, абсолютного прибутку і, як наслідок, рентабельності [13]
О. В. Єгорова, Л. О. Дорогань- Писаренко, Ю. М. Тютюнник	Структура капіталу підприємства відображає співвідношення джерел позикового та власного фінансування, необхідного для його функціонування [16, с. 105]
О.Д. Щербань, О.І. Невдачина	Структура капіталу – особливе логічне поняття, введене в сучасний фінансовий аналіз для позначення співвідношення джерел позики та власного фінансування, яке приймається підприємством для реалізації своєї ринкової стратегії [43]
І.А. Бланк	Структура капіталу – це співвідношення власного капіталу, довгострокового позикового капіталу та короткострокової банківської позики [2, с. 176]
О. С. Патута, К. Є. Пришко	Структура капіталу – це співвідношення всіх форм, що використовуються підприємством у своїй діяльності, і всіх форм позикових джерел фінансування [32]

Враховуючи те, що більшість науковців розглядають капітал через призму трьох складових: фінансову, матеріальну та інтелектуальну, відповідно, структура капіталу має бути оптимізована щонайменше у відповідних визначених напрямках. У зв'язку з цим доцільно аналізувати оптимальність структури капіталу з використанням усіх трьох підходів до тлумачення її сутності, що визначить відповідні завдання такої оптимізації (табл. 1.3). Відповідно, першим і досі практично недослідженим є питання про оптимальне співвідношення фінансової, матеріальної та інтелектуальної й людської складових у структурі капіталу підприємства.

Розглядаючи численні публікації з оптимізації структури капіталу підприємства та враховуючи принцип збалансованості, можна сказати, що

єдино можлива пропорція між матеріалами і фінансовими складовими має бути 1:1, а розмір частки інтелектуального капіталу жодним чином не вивчається та не враховується експертами до структури капіталу.

Таблиця 1.3 - Напрями оптимізації структури капіталу підприємства залежно від трактування його сутності

Трактування терміну «капітал»	Завдання оптимізації структури капіталу підприємства (співвідношення елементів)
Як фінансові ресурси (фінансова концепція капіталу)	обсяг необхідних коштів, джерела їх залучення; час, на який відповідний капітал залучається, та термін його повернення; середньозважена вартість капіталу, найприйнятніші інструменти такого залучення; взаємо доповнення або ж взаємо виключення різних інструментів та способів фінансування, їх взаємозв'язок та взаємовплив; ступінь концентрації операційного й загального управління; розподіл між необхідними внесками власників та заробленим прибутком тощо.
Як матеріальний ресурс (матеріально-речова концепція капіталу)	розміщення коштів в оборотному та постійному капіталі; розміщення коштів в матеріальній його частині та нематеріальних активах; розміщення коштів в основних засобах, запасах, зобов'язаннях та їх складових; джерела фінансування тих чи інших активів тощо.
Як виробничі відносини або інтелектуальний (людський) капітал (інтелектуальна людська концепція капіталу)	розміщення коштів в матеріальній та інтелектуальній складових; співвідношення окремих елементів інтелектуального потенціалу підприємства тощо.

При формуванні основного капіталу підприємства використовуються два джерела: власні та позикові кошти (рис. 1.2)

Очевидно, що капітал підприємства має значний вплив на фінансову стійкість підприємства, оскільки:

– зміна вартості основного капіталу призводить до зміни майже всіх його показників: показників поточної платоспроможності, маневреності, забезпеченості оборотних засобів та їх елементів власним оборотним капіталом тощо;

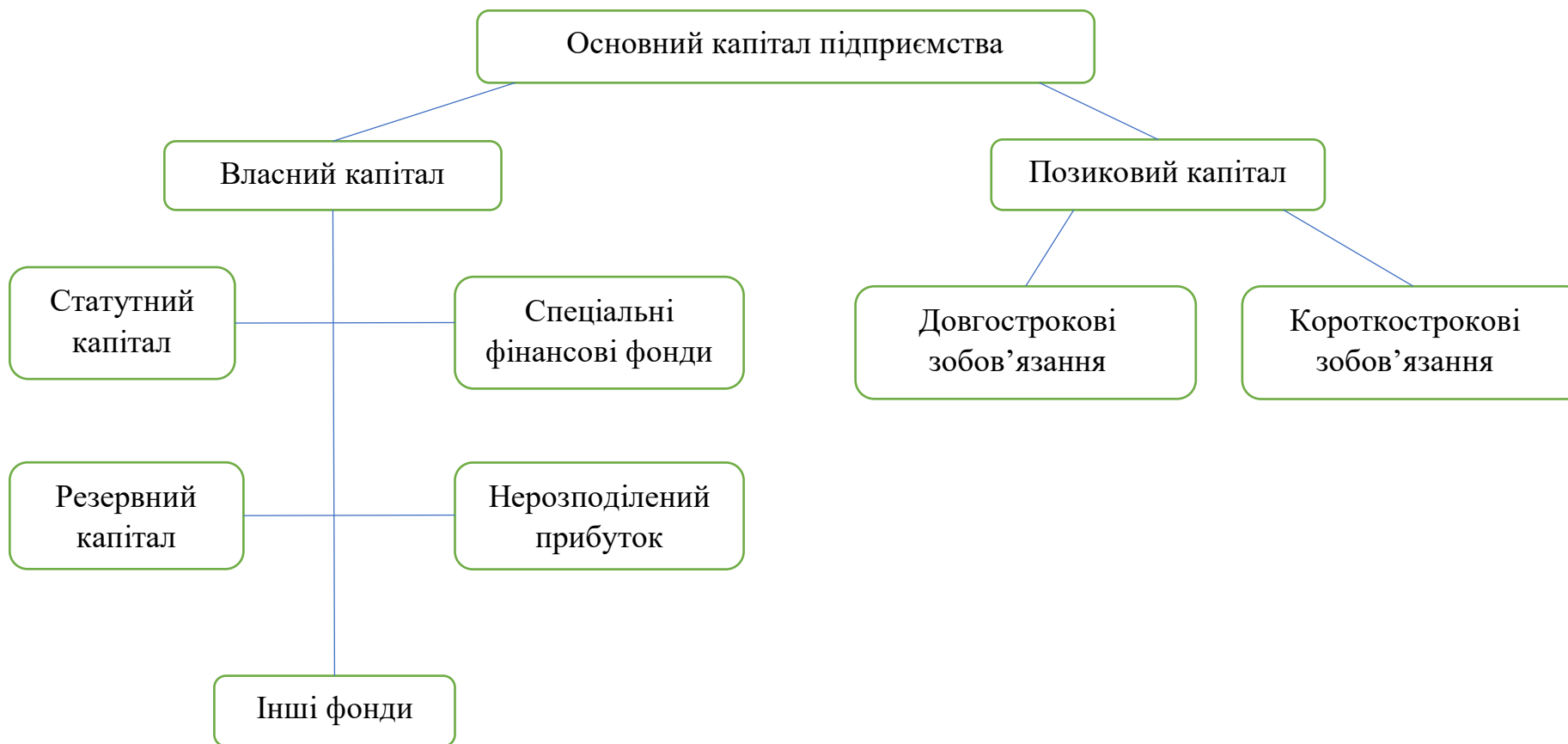

Рисунок 1.2 - Джерела формування основного капіталу підприємства

– структура основного капіталу, рівень використання, ефективність та інтенсивність функціонування, склад та стан основних фондів, тенденції їх відтворення визначають вартісні характеристики основного капіталу та є факторами, що впливають на фінансову стійкість.

Тому управління капіталом, підвищення його якості, на нашу думку, є важливим завданням фінансового менеджменту, у тому числі й у питаннях забезпечення фінансової безпеки підприємства.

1.2. Управління структурою капіталу підприємства в умовах невизначеності.

Сучасні умови функціонування суб'єктів підприємництва України, що характеризуються високою нестабільністю, вимагають від керівників активізації управлінських рішень в напрямку розширення діяльності та зростання фінансово-економічних показників підприємств. Базою розвитку та подальшого ефективного існування будь-якого підприємства є капітал завдяки здатності генерувати грошові потоки та створювати нову вартість. Тому менеджмент підприємства повинен забезпечити ефективне управління та своєчасного коригування структури капіталу, оскільки саме оптимальна структура капіталу дозволяє отримувати максимальний прибуток, рентабельність, фінансову стійкість та високі показники ліквідності й платоспроможності.

Висока роль капіталу в економічному розвитку підприємства і забезпеченні задоволення інтересів держави, власників і персоналу визначає його як головний об'єкт фінансового управління підприємством, а забезпечення ефективного його використання належить до найбільш відповідальних завдань фінансового менеджменту. Управління капіталом – це система принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням з різноманітних джерел, а також

забезпеченням ефективного його використання у різних видах господарської діяльності підприємства [2, с.259].

Управління капіталом підприємства направлене на вирішення таких основних завдань [1]:

- 1) формування достатнього обсягу капіталу, що забезпечить необхідні темпи економічного розвитку підприємства;
- 2) оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання;
- 3) забезпечення умов досягнення максимальної доходності капіталу при запланованому рівні фінансового ризику;
- 4) забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при запланованому рівні його доходності;
- 5) забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку;
- 6) забезпечення достатнього рівня фінансового контролю над підприємством з боку його засновників;
- 7) оптимізація обороту капіталу;
- 8) забезпечення своєчасного реінвестування капіталу.

Управління капіталом підприємства, як і весь процес управління, в залежності від термінів має два напрями: стратегію і тактику управління [39], що тісно пов'язані між собою. Під стратегією розуміється загальний напрямок і спосіб використання засобів для досягнення поставленої мети.

Налагоджений механізм управління капіталом передбачає [25]: чітку постановку цілей і завдань управління капіталом, а також контроль за їх дотриманням у плановому періоді; удосконалення методики визначення й аналізу ефективності використання усіх видів капіталу; розроблення напрямків оптимізації процесу управління капіталом, а також їхнього аналізу і запровадження; розроблення методики оперативного управління високоліквідними обіговими активами; розроблення загальної стратегії управління капіталом; використання у процесі управління економічних

методів і моделей, зокрема під час аналізу і планування; орієнтацію на використання внутрішніх важелів впливу на процес управління капіталом.

Напрями управління капіталом підприємства поділяються на [21]: управління власним капіталом (полягає у визначенні та реалізації політики щодо формування власного капіталу за рахунок зовнішніх та внутрішніх джерел); управління залученим капіталом (полягає у визначенні та реалізації політики щодо збільшення капіталу підприємства за рахунок таких внутрішніх джерел, як додаткові внески учасників (засновників), випуск акцій тощо); управління позиковим капіталом (полягає у визначенні та реалізації політики щодо збільшення капіталу підприємства за рахунок таких зовнішніх джерел, як банківський кредит, товарний (некомерційний) кредит, емісія облігацій тощо).

Структура капіталу, яка використовується підприємством, визначає багато аспектів не тільки фінансової, але й операційної та інвестиційної його діяльності, справляє активний вплив на кінцеві результати цієї діяльності. Вона впливає на коефіцієнт рентабельності активів і власного капіталу (тобто на рівень економічної і фінансової рентабельності підприємства), визначає систему коефіцієнтів фінансової стійкості і платоспроможності (тобто рівень основних фінансових ризиків), формує спів відношення доходності і ризику у процесі розвитку підприємства.

В умовах ринкової економіки для підприємств усіх форм власності й організаційно-правового статусу основними джерелами формування фінансового капіталу виступають як власні, так і позикові кошти [8]. Існують такі базові стратегії управління капіталом:

- ✓ консервативна, метою якої є отримання доходності вищої, ніж за банківськими депозитами за значно менших ризиків, ніж на ринку акцій;
- ✓ збалансована, де очікується отримання доходності, що порівнюється з середньоринковою за найліквіднішими акціями, але з меншим ризиком;

- ✓ ризикова, де метою є отримання максимального приросту активів; індексна призначена для інвесторів, які мають на меті отримання інвестиційного доходу з портфеля цінних паперів, сформованого на основі індексу [28].

Зазначимо, що структурними елементами системи стратегічного менеджменту формування та використання капіталу є дві підсистеми: система, яка управляє процесом акумуляції та розподілу фінансових ресурсів (суб'єкти управлінського процесу) та система, якою управляють в процесі формування та розподілу капіталу (об'єкти управлінського впливу).

Структура капіталу – це сукупність фінансових коштів підприємства з різних джерел довгострокового фінансування, а якщо говорити точніше – співвідношення власних і позикових фінансових коштів, використовуваних у господарській діяльності. Оптимальне співвідношення позикового і власного капіталів залежить від їх величини. Зміна структури капіталу може впливати на вільні грошові потоки, впливаючи на рішення менеджерів, пов'язані з формуванням бюджету капітальних вкладень, а також визначаючи витрати, пов'язані з банкрутством і фінансовою ліквідацією об'єкта. Таким чином, структура капіталу впливає як на вільні потоки грошових коштів, так і на середньозважену вартість капіталу будь-якої компанії [29].

Оптимальна структура капіталу – це співвідношення між власним і позиковим капіталом, що забезпечує найбільш ефективну пропорційність між прибутковістю та фінансовою стійкістю підприємства. Єдиного рецепту раціонального співвідношення власного та позикового капіталу не існує. Проте існує ряд об'єктивних і суб'єктивних факторів, використання яких дозволяє цілеспрямовано сформувати структуру капіталу, яка б забезпечувала умови для найбільш ефективного його використання підприємством. Не існує єдиного оптимального підходу щодо співвідношення структурних елементів капіталу для різних підприємств або для одного підприємства на весь термін його життєвого циклу. Тому у процесі оптимізації структури капіталу підприємства необхідно встановлювати його цільову структуру, тобто таке співвідношення власних та позикових коштів, яке дозволяє забезпечити

досягнення вибраного критерію оптимізації: прибутковості, платоспроможності, фінансової стійкості тощо. Існують різні методичні підходи до вирішення проблеми оптимізації структури капіталу. Одним з них є оптимізація структури капіталу на основі визначення величини ефекту фінансового левериджу (ефекту фінансового важеля).

Фінансовий леверидж – це використання підприємством позикового капіталу, що впливає на зміну рентабельності власного капіталу, а отже, створює йому можливість отримати додатковий дохід із власного капіталу. Саме показник, який буде відображати рівень цієї додаткової рентабельності власного капіталу при альтернативних варіантах структури капіталу, називають ефектом фінансового левериджу (ЕФЛ).

Ефект фінансового левериджу – це показник, який визначає рівень додатково сформованої рентабельності власного капіталу при іншій структурі позикового капіталу та вважає, що він є одним із основних механізмів реалізації важливого завдання фінансового менеджменту – максимізації прибутковості при заданому фінансовому ризику. Розрахунок ефекту фінансового левериджу здійснюється за такою формулою:

$$\text{ЕФЛ} = (1 - C_{\text{п}}) \times (\text{ВРА} - C_{\text{пк}}) \times \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}}$$

де ЕФЛ – ефект фінансового левериджу, %;

Сп – ставка податку на прибуток, виражена десятковим дробом;

ВРА – валова рентабельність активів, %;

Цпк – середньозважена ціна позикового капіталу, %;

ПК – середній розмір позикового капіталу, тис. грн;

ВК – середній розмір власного капіталу, тис. грн.

У наведеній формулі виділяють три розрахункові елементи:

1) податковий коректор $(1 - C_{\text{п}})$, який є для підприємства зовнішнім чинником та воно не може на нього впливати;

2) диференціал фінансового левериджу ($BPA - Цпк$), тобто різниця між валовою рентабельністю активів та середньозваженою ставкою відсотку за позиковим капіталом;

3) плече фінансового левериджу ($ПК/ВК$), тобто співвідношення позикового та власного капіталу підприємства.

Ефект фінансового важеля можна розглядати не тільки як інструмент максимізації рентабельності власного капіталу на основі регулювання пропорцій власного та позикового капіталу, але й як вимірник рівня фінансового ризику підприємства [29].

Диференціал є основою росту ефекту фінансового левериджу, а плече – це інструмент посилення дії ефекту фінансового левериджу. Однак, чим вище плече фінансового левериджу, тим більше у підприємства позикових коштів, тобто тим більш ризикованою є його структура капіталу. Це буде впливати на підвищення вартості кредитних коштів та, відповідно, буде знижувати рівень диференціалу фінансового левериджу.

Зростання ефекту фінансового левериджу за умови незмінності рівня оподаткування та обсягів власних коштів можна досягти за рахунок збільшення розмірів позикового капіталу. Також це можна зробити за рахунок підвищення ефективності використання активів підприємства або завдяки залученню більш дешевих кредитних ресурсів.

Результати аналізу особливостей формування структури капіталу підприємств України показали, що вони фінансують свою діяльність переважно за рахунок позикових коштів, тобто мають потенційну можливість для збільшення ефекту фінансового левериджу.

Зміни у структурі капіталу на користь позикових коштів знижують платоспроможність вітчизняних підприємств та їхню фінансову стійкість. Доцільно провести подальші дослідження взаємозв'язку структури капіталу вітчизняних підприємств з рівнем рентабельності власного капіталу.

1.3. Порівняльна характеристика підприємств броварного виробництва України.

Сьогодні підприємств броварного виробництва займають значне місце в харчовій промисловості України. Вони є прибутковими не тільки для безпосередніх виробників та інвесторів, але й для держави, тому що пивоварні компанії є великими платниками податків. В Україні працює близько 160 заводів з виробництва пива, проте великих та середніх за розміром – 20, інші – міні та мікропідприємства. На сьогоднішній день в Україні виготовляється понад 880 різноманітних найменувань пива. Даний продукт вживає більша частина населення. Пиво знаходиться на першому місці за рівнем споживання серед усієї алкогольної продукції, що складає 52%. Продукт вживається переважно чоловіками. Близько 50% любителів пива складає категорія 18-35 років [47]. Також слід враховувати сезонні коливання споживання пива (влітку-взимку), а також цінові чинники (вплив акційних пропозицій на рішення про придбання). Аналіз пивного ринку України впродовж 2022-2024 років демонструє тенденцію до значного збільшення виробництва пива (рис. 1.3).

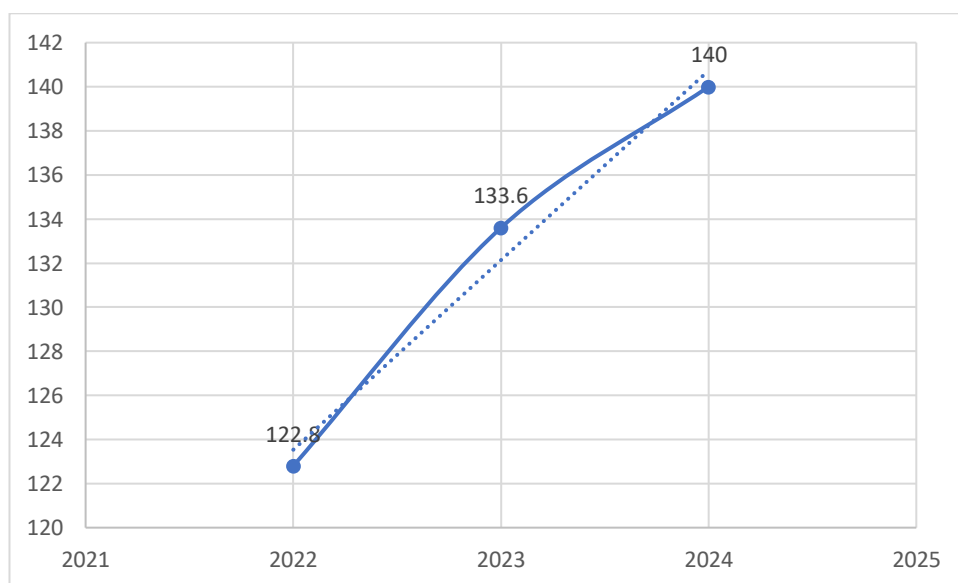

Рисунок 1.3 – Виробництво пива в Україні 2022-2024 роки, млн. дал.

По рисунку 1.3 ми бачимо поступове зростання на протязі 2022-2024 років продукції броварного виробництва. З 2022 року до 2024 року виробництво збільшилося на 17,2 млн. дал., або на 14%. Це є позитивною тенденцією.

В Україні пивоварна галузь є досить потужним складником харчової промисловості. На даний час в нашій країні виготовленням пива займаються як великі міжнародні компанії так і невеликі пивоварні. Криза в країні негативно відобразилась на пивоварній галузі. Ще десять років тому почав спад у виробництві пива, який різко збільшився у 2014-2015 роках. Проте починаючи з 2016 року виробництво пива почало нарощувати обсяги. За даними служби статистики України 2018 рік для пивоварів став більш плідний ніж минулі роки. Основними шляхами розвитку галузі можуть стати напрямки крафтового пива та оригінальних напоїв на основі пива. Крафтове пиво вже кілька років поспіль утримує друге місце у світі за популярністю у споживачів алкогольних напоїв. За прогнозами експертів компанії Grand View Research, обсяг світового ринку крафтового пива за 10 років, з 2015-го по 2025 рік, зросте майже в шість разів – з \$85,02 млрд. до \$502,9 млрд.

Порівняємо показники діяльності підприємств броварного виробництва України за 2022-2024 роки (табл. 1.4)

З таблиці 1.4 ми бачимо, що доходи підприємств на протязі цих років зростають, окрім підприємства «Хмельпиво». Дохід для ПрАТ «Карлсберг Україна» збільшився за ці роки на 38,2%, для ПрАТ «Оболонь» збільшився – на 47,6%, для «Євроазіатська пивна група» дохід збільшився на 2367%, для «Пивоварня Опілля» збільшився – на 40%, для Хмельпиво» дохід зменшився на 4,5%. Тобто найвищі результати у ПрАТ «Карлсберг Україна», найнижчі – у «Євроазіатська пивна група».

Чистий прибуток у «Карлсберг Україна» на протязі досліджуваного періоду поступово збільшується: у 2023 році – на 19,5%, а у 2024 – на 19,4%.

Таблиця 1.4 – Порівняльна характеристика діяльності підприємств
броварного виробництва України за 2022-2024 років

Підприємство	2022	2023	2024
Дохід, тис. грн			
Карлсберг Україна	9 033 066	10 812 093	12 488 230
Оболонь	8 661 928	10 763 029	12 784 720
ТОВ Євроазіатська пивна група	8 642,1	10 779	213 213,9
Пивоварня Опілля	758 617	929 499	1 063 133
Хмельпиво	153 385	142 396	146 411
Чистий прибуток, тис. грн			
Карлсберг Україна	152 887,8	182 745,1	218 169,1
Оболонь	119 796,6	183 159,0	124 826,4
ТОВ Євроазіатська пивна група	-73 462,4	-21 979,7	180 937,9
Пивоварня Опілля	111 167	99 558	107 272
Хмельпиво	70 909	80 020	76 861
Активи, тис. грн			
Карлсберг Україна	7 237 353	10 397 164	13 840 448
Оболонь	5 615 058	7 004 654	9 397 295
ТОВ Євроазіатська пивна група	84 732,8	79 638	71 748,7
Пивоварня Опілля	749 549	889 247	1 087 486
Хмельпиво	401 264	481 990	559 418
Кількість працівників, осіб			
Карлсберг Україна	1341	1333	1310
Оболонь	2055	2056	2164
ТОВ Євроазіатська пивна група	19	17	14
Пивоварня Опілля	461	525	623
Хмельпиво	124	127	124
Продуктивність праці, тис. грн./особу			
Карлсберг Україна	6736	8111	9533
Оболонь	4215	5235	5908
ТОВ Євроазіатська пивна група	455	634	15229
Пивоварня Опілля	1645,6	1770	1706
Хмельпиво	1237	1121	1181
Рентабельність активів			
Карлсберг Україна	21,1	17,6	15,8
Оболонь	21,3	26,1	13,3
ТОВ Євроазіатська пивна група	-86,7	-27,6	252
Пивоварня Опілля	14,8	11,2	9,86
Хмельпиво	17,7	16,6	13,73

Для «Оболонь» : у 2023 році відбулося збільшення чистого прибутку на 52,9%,
а у 2024 році – зменшення на 46,7%. Для «Євроазіатська пивна група»: у 2023 році чистий збиток зменшився на 51482,7 тис. грн., а у 2024 році прибуток збільшився на 202917,6 тис. грн., або на 823%. Для «Пивоварні Опілля»: у 2023

році відбулося зменшення чистого прибутку на 11,7%, а у 2024 році – збільшення на 7,7%. Для «Хмельпиво»: у 2023 році було збільшення чистого прибутку на 12,8%, а у 2024 році – зменшення на 4,1%.

Тобто, поступове збільшення чистого прибутку спостерігаємо для «Карлсберг Україна» та «Євроазіатська пивна група». Для інших компаній бачимо коливання цього показника (рис. 1.4).

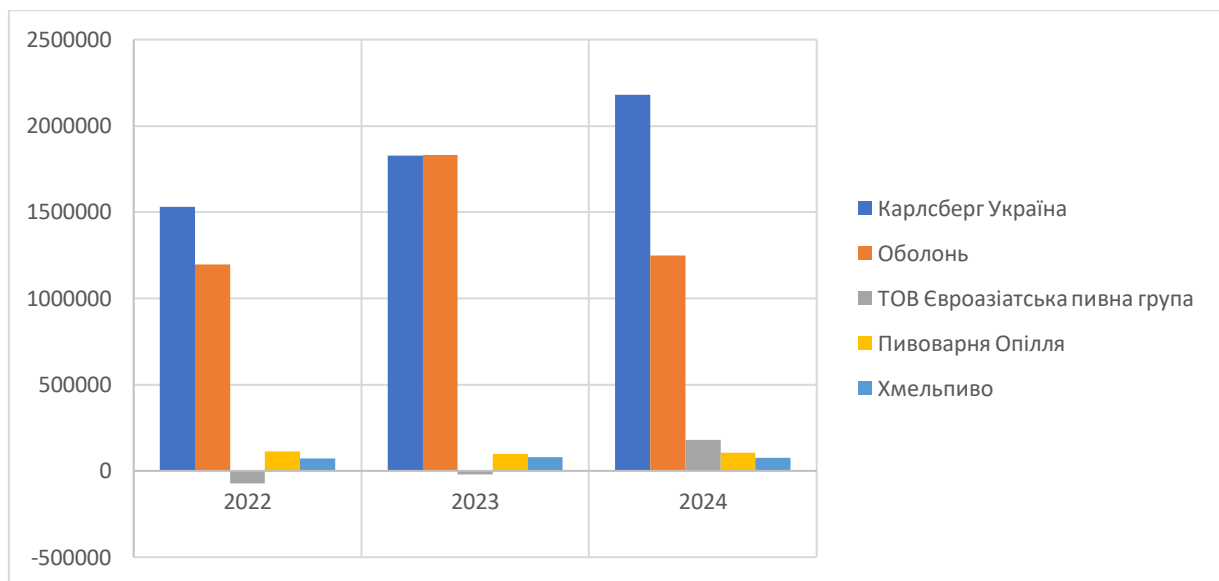

Рисунок 1.4. – Величина чистого прибутку компаній броварного виробництва України за 2022-2024 роки.

Продуктивність праці для «Карлсберг Україна», «Оболонь» та «Оболонь» поступово збільшується (рис. 1.5)

Для «Пивоварні Опілля»: у 2023 році відбулося збільшення продуктивності праці на 7,5%, а у 2024 році – зменшення на 3,7%. Для «Хмельпиво»: у 2023 році було зменшення продуктивності праці на 10,3%, а у 2024 році - збільшення на 5,3% (рис.1.5) Найбільшу продуктивність праці спостерігаємо у 2024 році у «Євроазіатська пивна група» 15229 тис. грн./особу, у «Карлсберг Україна» - 9533 тис. грн./особу, «Оболонь» - 5908 тис. грн./особу.

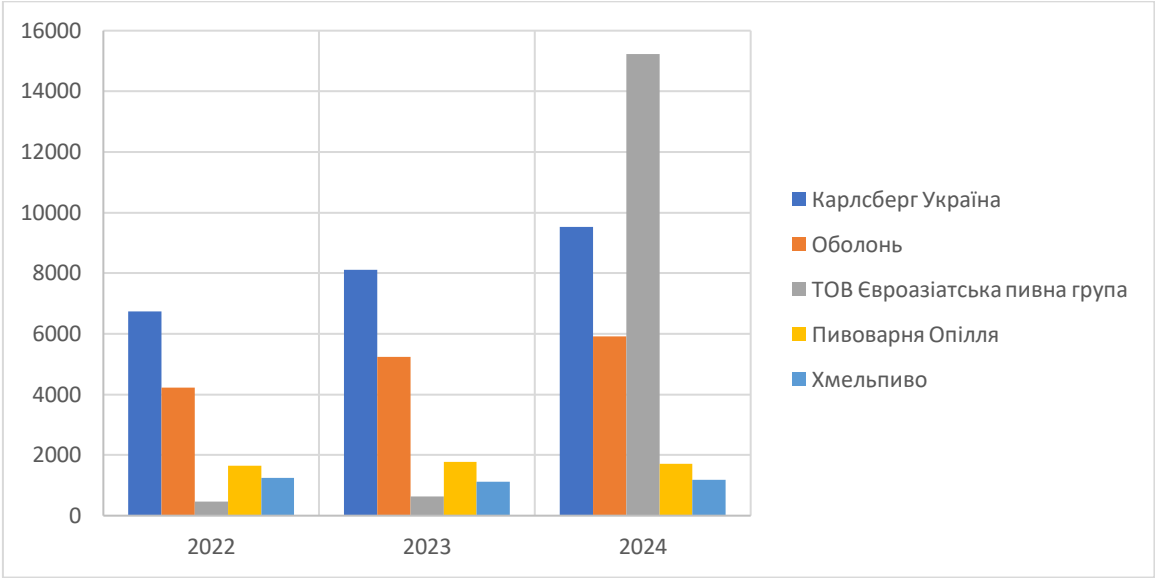

Рисунок 1.5 – Динаміка продуктивності праці для компаній броварного виробництва України за 2022-2024 роки, тис. грн./особу.

Рентабельність активів для «Карлсберг Україна», «Пивоварні Опілля», «Хмельпиво» поступово зменшується на протязі 2022-2024 років (рис.1.6).

Рентабельність активів «Оболонь» у 2023 році збільшується на 4,8%, а у 2024 році – зменшується на 12,8%.

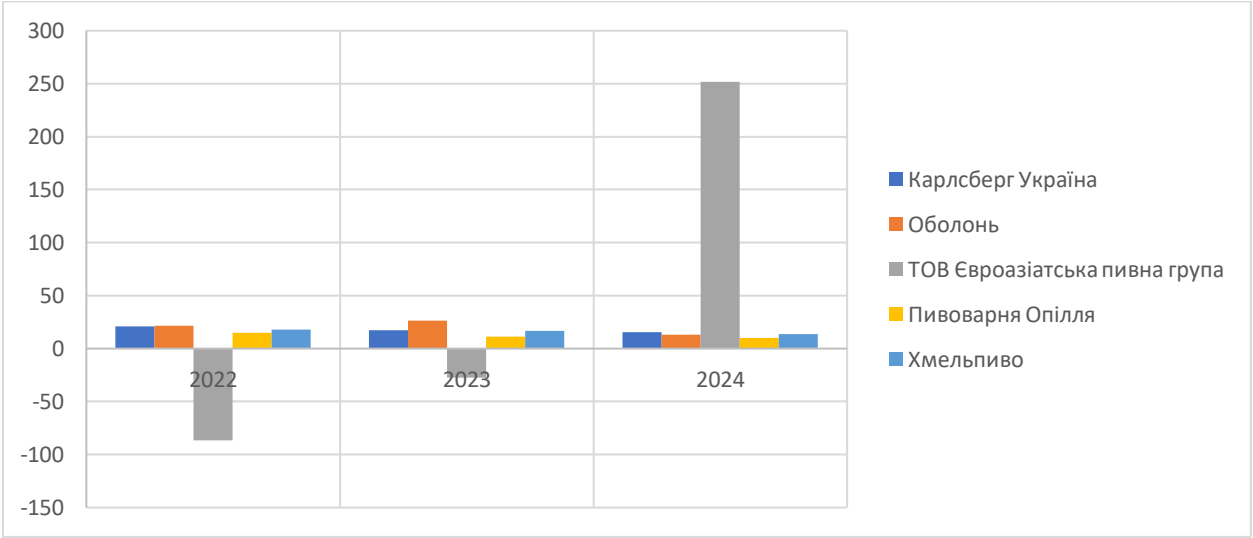

Рисунок 1.6 – Динаміка рентабельності активів підприємств броварного виробництва України за 2022 - 2024 роки, %.

Для «Євроазіатська пивна група» рентабельність активів поступово збільшується і у 2024 році досягає 252%. Це свідчить про високу ефективність використання активів.

Ми бачимо, що пивоварна галузь України розвивається високими темпами.

Головними привілеями для підприємств даної галузі є висока якість продукції, доступна ціна, широкий асортимент, за допомогою цих якостей можна завоювати прихильність споживачів та мати великі конкурентні переваги.

Виходячи на нові ринки збуту, в тому числі закордонні, знаходячи інвесторів вітчизняних та іноземних, розширюючи виробництво підприємства даної галузі зможуть збільшити свою прибутковість. Також підприємствам необхідно постійно контролювати діяльність держави та розробляти програми щодо зниження ризиків, від зміни законодавства.

Отже, на даному етапі пивоварна галузь України знаходиться в тяжкому стані через значне скорочення обсягів споживання продукції на вітчизняному ринку. Насамперед, це пов'язано із погіршенням соціально-економічної ситуації в країні, зниженням купівельної спроможності населення, нестабільною політичною ситуацією, яка впливає на розвиток пивоварного бізнесу.

Негативний вплив робить і постійне підвищення акцизу на пиво. Подальший розвиток українського ринку пива залежать від рівня платоспроможності населення, впровадження новітніх енергозберігаючих технологій на виробництві, які забезпечать зниження собівартості готового продукту, а також розширення асортименту за рахунок виготовлення крафтового пива та оригінальних напоїв на основі пива.

Висновки за розділом 1.

Економічна категорія «капітал» досить часто вживається у господарській діяльності та є важливою його складовою та фінансовою стороною його майбутнього зростання. Сучасні умови функціонування суб'єктів підприємництва України, що характеризуються високою нестабільністю, вимагають від керівників активізації управлінських рішень в напрямку розширення діяльності та зростання фінансово-економічних показників підприємств.

Управління капіталом – це система принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням з різноманітних джерел, а також забезпеченням ефективного його використання у різних видах господарської діяльності підприємства.

Структура капіталу – це сукупність фінансових коштів підприємства з різних джерел довгострокового фінансування, а якщо говорити точніше – співвідношення власних і позикових фінансових коштів, використовуваних у господарській діяльності. Оптимальне співвідношення позикового і власного капіталів залежить від їх величини.

Оптимальна структура капіталу – це співвідношення між власним і позиковим капіталом, що забезпечує найбільш ефективну пропорційність між прибутковістю та фінансовою стійкістю підприємства.

Існують різні методичні підходи до вирішення проблеми оптимізації структури капіталу. Одним з них є оптимізація структури капіталу на основі визначення величини ефекту фінансового левериджу (ефекту фінансового важеля).

Фінансовий леверидж – це використання підприємством позикового капіталу, що впливає на зміну рентабельності власного капіталу, а отже, створює йому можливість отримати додатковий дохід із власного капіталу. Саме показник, який буде відображати рівень цієї додаткової рентабельності

власного капіталу при альтернативних варіантах структури капіталу, називають ефектом фінансового левериджу (ЕФЛ).

Сьогодні підприємств броварного виробництва займають значне місце в харчовій промисловості України. Вони є прибутковими не тільки для безпосередніх виробників та інвесторів, але й для держави, тому що пивоварні компанії є великими платниками податків. В Україні працює близько 160 заводів з виробництва пива, проте великих та середніх за розміром – 20, інші – міні та мікропідприємства. На сьогоднішній день в Україні виготовляється понад 880 різноманітних найменувань пива. Даний продукт вживає більша частина населення. Пиво знаходиться на першому місці за рівнем споживання серед усієї алкогольної продукції, що складає 52%. Продукт вживається переважно чоловіками. Близько 50% любителів пива складає категорія 18-35 років [47].

З таблиці 1.6 ми бачимо, що доходи підприємств на протязі цих років зростають, окрім підприємства «Хмельпиво». Дохід для ПрАТ «Карлсберг Україна» збільшився за ці роки на 38,2%, для ПрАТ «Оболонь» збільшився - на 47,6%, для «Євроазіатська пивна група» дохід збільшився на 2367%, для «Пивоварня Опілля» збільшився – на 40%, для Хмельпиво» дохід зменшився на 4,5%. Тобто найвищі результати у ПрАТ «Карлсберг Україна», найнижчі – у «Євроазіатська пивна група».

Отже, на даному етапі пивоварна галузь України знаходиться в тяжкому стані через значне скорочення обсягів споживання продукції на вітчизняному ринку. Насамперед, це пов'язано із погіршенням соціально-економічної ситуації в країні, зниженням купівельної спроможності населення, нестабільною політичною ситуацією, яка впливає на розвиток пивоварного бізнесу.

Негативний вплив робить і постійне підвищення акцизу на пиво. Подальший розвиток українського ринку пива залежать від рівня платоспроможності населення, впровадження новітніх енергозберігаючих технологій на виробництві, які забезпечать зниження собівартості готового

продукту, а також розширення асортименту за рахунок виготовлення крафтового пива та оригінальних напоїв на основі пива.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА» М. ЗАПОРІЖЖЯ ЗА 2020-2024 РОКИ

2.1. Аналіз основних техніко-економічних показників діяльності ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя та його фінансового стану за 2020-2024 роки.

ПрАТ «Карлсберг Україна» — підприємство харчової промисловості України, зайняте у сфері виробництва та збуту продукції броварства. Розташоване у місті Запоріжжі. Входить до складу Славутич, Carlsberg Group, одного з найбільших виробників пива та безалкогольних напоїв в Україні. Організаційна структура Товариства включає до себе мережу з 5 представництв та 2 філій. Сумарна виробнича потужність складає близько 1 045 млн. літрів пива на рік, що становить близько 22,3% від загальної кількості пива, що виробляється в Україні. Кількість співробітників, які працюють на підприємствах «Славутич», Carlsberg Group, складає близько 3000 осіб[34]. Історія розвитку: Пиво-безалкогольний комбінат «Славутич» був збудований у 1974 році, як один із типових чеських пивних проєктів на території колишнього Радянського Союзу. В процесі приватизації комбінат було перетворено у ВАТ «ПБК «Славутич». У 1996 році акціонери підприємства прийняли рішення про початок співробітництва із скандинавською корпорацією «Болтік Бевериджис Холдінг», що сприяло подальшому росту та експансії компанії на ринку. Корпорація «Болтік Бевериджис Холдінг» (ББХ) — номер один на пивних ринках Росії, Казахстану та країн Балтії: Естонії, Латвії та Литви. ББХ — це акціонерне товариство, засноване у 1991 році компанією «Хартвал» (Фінляндія) та «ПріпсРінгнес» (Швеція та Норвегія), кожна з яких мала по 50%. Потім частка «Пріпсу» була придбана промисловою групою «Оркла», а пізніше концерном «Карлсберг Брюеріз». У лютому 2002р.

50% пакет «Хартвалу» придбана компанією «Скоттіш енд Ньюкасл». З 1996р. ПБК «Славутич» – практично новий завод із новітнім обладнанням та технологією, що відповідають світовим стандартам. В 2004 році відбулося урочисте відкриття нового пивоварного заводу у м. Києві, будівництво якого було розпочато в 2003 році. Київський пивоварний завод «Славутич» був офіційно відкритий 7 червня 2004 року і на сьогодні він є найбільш сучасним пивоварним заводом у Європі. На заводі встановлено найновіше обладнання пивної промисловості виробництва Бельгії, Німеччини і Швейцарії. А сам технологічний процес побудований із врахуванням останніх технологій енергозбереження, охорони здоров'я та навколишнього середовища. В 2010 році загальними Зборами акціонерів були прийняті рішення про приєднання до ВАТ «ПБК «Славутич» іншого Товариства ВАТ «Львівська пивоварня», а також про зміну найменування у зв'язку з визначенням типу Товариства як «публічне» у відповідності до вимог Закону України «Про акціонерні товариства»[34]. Основні види діяльності:

- виробництво пива;
- виробництво сидру а інших плодово-ягідних вин;
- виробництво мінеральних вод та інших безалкогольних напоїв.

Carlsberg Group має у своєму штаті більш ніж 42000 працівників по всьому світу. Продукція цієї компанії поставляється у понад 150 країн. Тільки за 2016 рік було реалізовано близько 35 мільярдів пляшок пива. Українські підприємства Carlsberg розташовані у Запоріжжі, Києві, Львові. На цих виробництвах задіяно понад 1500 осіб. Компанія випускає алкогольні та безалкогольні напої під відомими брендами: «Львівське», Carlsberg, «Арсенал», Baltika, «Квас Тарас», «Хмільне», Seth&Riley's Garage, Somersby, Kronenbourg 1664, Grimbergen та багато інших. За даними видання «Бізнес», компанія Carlsberg Ukraine займає почесне місце у рейтингу «ТОП-100 платників податків України – 2016», а також є лідером у номінації «Репутаційна стабільність» за даними 2016 року. Це один з найбільших

зарубіжних інвесторів та роботодавців на території України (статутний капітал корпорації належить Данії) . За даними 2018 року, натуральна частка Carlsberg Ukraine на ринку продажу пива в Україні, складає 29,9%, а квасу – 43,9% (інформація надана незалежною компанією з рітейл – аудиту Nielsen). Компанія Carlsberg Ukraine є власником найвідоміших торговельних марок, а саме: Українські бренди – «Славутич», «Львівське», «Арсенал», «Жигулівське Запорізького Розливу», «Балтика», «Хмільне».

Закордонні бренди: Zatecky Gus, Carlsberg, Harp, Warsteiner, Kilkenny, König Ludwig, Tuborg, Grimbergen. Інші напої (непивні) ТМ «Розмай лісовий», «Квас Тарас», Somersby. Акційне товариство «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА» є офіційно зареєстрованою в Україні юридичною особою, яка володіє відокремленим майном, має поточні та валютні рахунки у банках України та інших держав, зведений та самостійний баланс. Carlsberg Ukraine – є окремою торговельною маркою, тобто має право маркувати свій товар індивідуальним знаком. А також, володіє печаткою та штампом, на якому розміщена офіційна назва компанії українською мовою. ПрАТ «Карлсберг Україна», реагуючи на постійні зміни ринкових умов, займається створенням та підтриманням системи безпечного функціонування та мінімізації існуючих ризиків шляхом збільшення масштабів сфери власного функціонування у галузі [39].

Проведемо аналіз виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя. Динаміка техніко-економічних показників наведена у таблиці 2.1.

Отже з даної таблиці можемо спостерігати, що чистий дохід (виручка) від реалізації збільшився в 2021 році порівняно з 2020 роком на 4%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком зріс ще на 8,3%, таке зростання пов'язане із значним збільшенням обсягів виробництва. Так, у 2023 році відбулося збільшення чистого доходу від реалізації продукції майже на 20%, а у 2024 році – на 15,5%.

Таблиця 2.1 – Аналіз ТЕП ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя за 2020-2024 роки

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	Відхилення							
						2021/2020 рр.		2022/2021 рр.		2023/2022		2024/2023	
						+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%
Чистий дохід від реалізації продукції	8 017 392	8 340 977	9 033 066	10 812 093	12 488 230	323 585	4,0	692 089	8,3	1 779 027	19,7	1 676 137	15,5
Собівартість реалізованої продукції	4 228 507	4 617 137	5 125 335	6 112 613	6 850 533	388 630	9,2	508 198	11	987 278	19,3	737 920	12,1
Витрати на 1 гривню товарної продукції	0,53	0,55	0,57	0,56	0,55	0,02	3,8	0,02	3,6	-0,01	-1,79	-0,01	-1,79
Валовий прибуток	3 788 885	3 723 840	3 907 731	4 699 480	5 637 697	-65 045	-1,7	183 891	4,9	791 749	20,3	938 217	20,0
Адміністративні витрати	303 957	300 897	365 997	493 355	638 026	-3 060	-1,01	65 100	22	127 358	34,8	144 671	29,32
Витрати на збут	1 671 109	1 764 575	1 972 788	2 102 123	2 708 342	93 466	5,59	208 213	12	129 335	6,56	606 219	28,84
Фінансовий результат від операційної діяльності	2 023 761	1 682 310	1 845 874	2 112 100	2 357 688	-341 451	-16,8	163 564	9,7	266 226	14,4	245 588	11,63
Рентабельність господарської діяльності	34,02	25,34	25,63	26,26	0,00	-8,68	-	0,30	-	0,63	-	-26,26	-
Чистий прибуток (збиток)	1 635 402	1 341 539	1 528 878	1 827 451	2 181 691	-293 863	-17,9	187 339	14	298 573	19,5	354 240	19,38
Чисельність персоналу, осіб	1345	1341	1341	1333	1310	-4	-0,3	0	0	-8	-0,6	-3	-0,2

Таблиця 2.2 – Аналіз ліквідності балансу ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя за 2020-2024 роки

№ з/п	Групи активів	2020 р.	2021 р	2022 р.	2023	2024	Групи зобов'язань	2020 р.	2021 р	2022 р.	2023	2024
1	A ₁	1 563 300	1 627 770	2 970 234	5 135 363	7 944 276	П ₁	2 039 014	2 391 860	2 447 558	3 787 050	5 110 918
2	A ₂	754 705	1 013 464	965 448	850 309	1 170 950	П ₂	25	42	0	0	0
3	A ₃	2 074 716	575 328	848 756	1 076 889	573 044	П ₃	76 280	59 966	69 407	62 275	0
4	A ₄	2 458 742	2 426 791	2 443 669	3 326 944	3 422 260	П ₄	3 179 134	3 191 510	4 720 388	6 547 839	8 729 530
Баланс	х	5 294 428	5 643 353	7 228 107	10 389 164	13 840 448	х	5 294 428	5 643 353	7 228 107	10 389 164	13 840 448

У 2020 році A₁<П₁; A₂>П₂; A₃>П₃; A₄<П₄

У 2021 році A₁<П₁; A₂>П₂; A₃>П₃; A₄<П₄

У 2022 році A₁>П₁; A₂>П₂; A₃>П₃; A₄<П₄

У 2023 році A₁>П₁; A₂>П₂; A₃>П₃; A₄<П₄

У 2024 році A₁>П₁; A₂>П₂; A₃>П₃; A₄<П₄

Собівартість реалізованої продукції на протязі 2020 – 2024 років збільшилась на 9 % у 2021 в порівнянні з 2020 роком, а у 2024 році на 12% в порівнянні з 2023 роком, дане збільшення показника відбулося в основному за рахунок збільшення витрат на збут.

Зменшення фінансового результату від операційної діяльності на 17 % у 2021 році, році відбулося за рахунок збільшення фінансових витрат та інших витрат.

Значне збільшення фінансового результату від операційної діяльності на 14 % у 2023 році та у 2024 році на 12% відбулося за рахунок зменшення фінансових витрат та інших витрат.

Таким же чином змінювався показник чистого прибутку: у 2021 році відбулося зменшення на 18%, а на протязі 2022-2024 років було поступове збільшення цього показника.

Проаналізуємо ліквідність балансу. Для цього складемо таблицю 2.2. Для визначення ліквідності балансу групи активів і пасивів порівнюються між собою. У 2020 році сума найліквідніших активів менша за суму термінових пасивів. Це свідчить про поточну неплатоспроможність підприємства. Всі інші нерівності свідчать про ліквідність балансу. Тому ліквідність балансу у 2020 році не є абсолютною. Така ж ситуація і у 2021 році. А от на протязі 2022 – 2024 років умови абсолютної ліквідності виконуються. Тобто, підприємство є платоспроможним.

Виконання четвертої нерівності на протязі цих п'яти років свідчить про наявність у підприємства власних оборотних коштів.

Проаналізуємо відносні показники ліквідності та платоспроможності підприємства. У таблиці 2.3. наведено такі показники.

Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття) показує наскільки оборотні активи покривають поточні зобов'язання. У 2020 році цей показник більше 2,0, а у 2021 році 1,345. І на протязі наступних років 1,9.

Таблиця 2.3 – Показники оцінки ліквідності ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя за 2020-2024 роки

Назва показника	2020	2021	2022	2023	2024	Відхилення, +/-			
						2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023
Коеф. Поточної ліквідності	2,154	1,345	1,955	1,865	1,896	-0,81	0,61	-0,09	0,03
Коеф. Швидкої ліквідності	1,137	1,104	1,608	1,581	1,783	-0,03	0,50	-0,03	0,20
Коеф. Абсолютної ліквідності	0,766	0,681	1,213	1,356	1,554	-0,08615	0,533	0,14248	0,19834

Таблиця 2.5 – Показники оборотності капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя за 2020-2024 роки

№ з/п	Показники	2020	2021	2022	2023	2024	Відхилення (+/-)			
							2021/2020	2022/2021	2023/2022	2024/2023
1	Період обороту активів	224,00	236,04	256,67	293,58	349,35	12,04	20,63	36,91	55,77
2	Період обороту дебіторської заборгованості (К1)	32,63	38,16	39,43	30,23	29,13	5,53	1,28	-9,20	-1,10
3	Період обороту запасів (К2)	24,86	23,40	28,31	32,02	23,75	-1,46	4,91	3,71	-8,27
4	Період обороту кредиторської заборгованості (К3)	157,01	95,62	96,43	103,79	128,25	-61,39	0,81	7,36	24,46
5	Фінансовий цикл	99,53	34,06	28,69	41,54	75,37	-65,46	-5,37	12,85	33,82626

Таблиця 2.6 – Динаміка показників ділової активності ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя за 2020-2024 роки

№ з/п	Показники	Нормат. Значення	2020	2021	2022	2023	2024	Відхилення (+/-)			
								2021/2020	2022/2021	2023/2022	2024/2023
1	Коефіцієнт оборотності активів	зростання	1,61	1,53	1,40	1,23	1,03	-0,08	-0,12	-0,18	-0,20
2	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	-	3,03	2,76	2,26	1,82	1,43	-0,27	-0,50	-0,43	-0,39
3	Коефіцієнт оборотності запасів	середньо-галузеве	14,48	15,38	12,72	11,24	15,16	0,90	-2,67	-1,47	3,92
4	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	-	2,62	2,62	2,28	1,92	1,63	0,00	-0,34	-0,36	-0,28
5	Коефіцієнт оборотності коштів в розрахунках (дебіторської заборгованості)	-	11,03	9,43	9,13	11,91	12,36	-1,60	-0,31	2,78	0,45
6	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	-	2,29	3,76	3,73	3,47	2,81	1,47	-0,03	-0,26	-0,66
7	Коефіцієнт завантаженості активів	-	0,62	0,66	0,71	0,82	0,97	0,03	0,06	0,10	0,15
8	Коефіцієнт завантаженості активів в обороті	-	0,33	0,36	0,44	0,55	0,70	0,03	0,08	0,11	0,15
9	Коефіцієнт завантаженості власного капіталу	-	0,38	0,38	0,44	0,52	0,61	0,00	0,06	0,08	0,09

Це свідчить про те, що оборотні активи перевищують поточні зобов'язання, забезпечують резервний запас для компенсації збитків. Таким чином кредитори можуть бути впевнені, що борги їм буде повернене.

Коефіцієнт швидкої ліквідності дає можливість оцінити, як підприємство погасить поточні зобов'язання у випадку критичного стану. Для нашого підприємства цей коефіцієнт на протязі всіх років 2020 – 2024 більше 1,0. Значить очікувана платоспроможність підприємства в короткостроковому періоді позитивна і буде своєчасно погашена.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, що підприємство у найкоротший термін може погасити у 2020 році 76,6%, а у 2021 році – 68,1% своїх поточних зобов'язань. А на протязі 2022-2024 років цей показник навіть більше 1,0. Цей коефіцієнт характеризує платоспроможність підприємства на дату складання балансу і є позитивним на даному періоді.

Період обороту активів на протязі аналізованого періоду збільшується, а коефіцієнт оборотності активів поступово зменшується. Це є негативною тенденцією. Період обороту дебіторської заборгованості на протязі 2020-2022 років збільшується, а у 2023 та 2024 роках зменшується. Коефіцієнт оборотності коштів в розрахунках знаходиться обернено пропорційно до періоду обороту. Ці показники свідчать про те, що у 2021 та 2022 роках було погіршення платіжної дисципліни покупців і про збільшення обсягів товарного кредиту. А у 2023 та 2024 роках ситуація змінилася на позитивну. Відбулося поліпшення платіжної дисципліни покупців.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів на протязі аналізованого періоду поступово зменшувався з 3,03 у 2020 році до 1,43 у 2024 році. Підприємству треба звернути увагу на цю негативну тенденцію. З часом компанії «Карлсберг Україна» може не вистачити грошей на регулярні платежі: зарплати працівникам, закупівлю нових партій товарів. Треба покращити управління виробництвом та реалізацією.

Коефіцієнт оборотності запасів у 2022 і 2023 роках зменшувався, а у 2021 і 2024 роках збільшувався. Ці коливання свідчать про нестабільне ефективне використання запасів, нестабільний рівень ліквідності запасів. Це є причиною для проведення детального аналізу організації виробництва та ефективності маркетингової політики. Коефіцієнт оборотності власного капіталу поступово зменшувався. Але показник 1,63 у 2024 році свідчить про достатню ділову активність підприємства.

Період обороту кредиторської заборгованості у 2021 році зменшився, а на протязі 2022-2024 років збільшувався. Тобто збільшувався період повернення боргів підприємством. По таблиці 2.6 ми бачимо, що оборотність кредиторської заборгованості постачальникам менша за дебіторську заборгованість покупців. Таким чином є умови для формування вільних коштів в обороті підприємства.

Фінансовий цикл на протязі 2021-2022 років знижувався, що є позитивною тенденцією. А у 2023-2024 роках цей показник збільшувався, що показує збільшення днів, коли грошові кошти знаходяться в негрошових оборотних активах.

Перейдемо до аналізу фінансової стійкості підприємства. Абсолютними показниками фінансової стабільності є показники, що характеризують міру забезпеченості запасів і витрат джерелами їх фінансування. Співвідношенням запасів та витрат і джерел їх фінансування дає змогу визначити тип фінансової стабільності.

По таблиці 2.7 можна побачити, що наявність власного оборотного капіталу Нв на протязі 2020-2024 років зростає від 720 392 тис. грн до 5 307 270 тис. грн. відповідно. Це значить, що вартість оборотних активів, яка залишається у розпорядженні підприємства після розрахунків за його поточними зобов'язаннями, дозволяє свободу маневру з позиції короткострокової перспективи.

Таблиця 2.7 – Показники фінансової стійкості

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Нв	720 392	764 719	2 276 719	3 220 895	5 307 270
Нд	796 672	824 685	2 346 126	3 283 170	5 307 270
Нз	6 091 125	3 216 587	4 793 684	7 070 220	10 418 188
Нв +/-	209 201	191 575	1 429 155	2 145 050	4 735 536
Нд +/-	285 481	251 541	1 498 562	2 207 325	4 735 536
Нз +/-	5 579 934	2 643 443	3 946 120	5 994 375	9 846 454

Тип фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Карлсберг Україна»					
Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Нв +/-	+	+	+	+	-
Нд +/-	+	+	+	+	-
Нз +/-	+	+	+	+	+
Абсолютна стійкість фінансового стану					

	2020	2021	2022	2023	2024
Зв	511 191	573 144	847 564	1075845	571734

Наявність довгострокових джерел формування запасів і витрат Нд теж зростає на протязі аналізованого періоду. У 2024 році цей показник досягає величини власного оборотного капіталу.

Показник загальної величини формування запасів у 2021 році зменшився до 3 216 587 тис. грн., а на протязі 2022-2024 років збільшувався до 10 418 188 тис. грн.

Ми бачимо, що сума власних оборотних засобів перевищує вартість запасів підприємства. Спостерігаємо надлишок власних оборотних коштів, а у 2024 році рівність суми власних оборотних коштів і запасів. Значить ПрАТ «Карлсберг Україна» характеризується абсолютною стійкістю фінансового стану.

2.2. Аналіз структури капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя.

Вертикальний та горизонтальний аналіз активів підприємства за 2020 – 2024 роки проведемо в табл. 2.8.

Як свідчать дані таблиці, на кінець 2021 року вартість майна підприємства збільшилася на 348925 тис. грн, або 6,6%, що свідчить про збільшення діяльності підприємства. Розглянемо причини, що вплинули на зміну валюти балансу. Необоротні активи підприємства зменшились на 31951 тис. грн, або 1,3%. Натомість оборотні активи збільшились на 380876 тис. грн, що у відносному вираженні становило 13,4%. Таким чином, головну роль у зміні майна підприємства зіграло нарощення оборотних активів. Змінилась і структура майна підприємства, зокрема, підвищилася його мобільність, оскільки частка оборотних активів зросла на 3,4%, а необоротних – зменшилась на 3,4%, досягнувши значення 43,00.

Таким же чином змінювалася вартість майна підприємства у 2022 році збільшилася на 1593975 тис. грн., або на 28,24%.

Таблиця 2.8 – Порівняльний аналітичний баланс ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя 2020-2024 рр.

Показник	2020		2021		2022		2023		2024	
	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %
Активи										
Необоротні активи	2 458 742	46,44	2 426 791	43,00	2 443 669	33,76	3 326 944	32,00	3 422 260	24,73
Оборотні активи	2 835 711	53,56	3 216 587	57,00	4 793 684	66,24	7 070 220	68,00	10 418 188	75,27
Баланс	5 294 453	100	5 643 378	100	7 237 353	100	10 397 164	100	13 840 448	100
Пасиви										
Власний капітал	3 179 134	60,05	3 191 510	56,55	4 720 388	65,22	6 547 839	62,98	8 729 530	63,07
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	76 280	1,44	59 966	1,07	69 407	0,96	62 275	0,60	0	0
Поточні зобов'язання і забезпечення	2 039 039	38,51	2 391 902	42,38	2 447 558	33,82	3 787 050	36,42	5 110 918	36,93
Баланс	5 294 453	100	5 643 378	100	7 237 353	100	10 397 164	100	13 840 448	100

Необоротні активи збільшилися на 16878 тис. грн., тобто на 0,7%. Оборотні активи теж збільшилися, але на більшу суму на 1577097 тис. грн. (49,03%). У структурі частка необоротних активів зменшилася пошти на 10%, а оборотних – збільшилася пошти на 10%. Ми спостерігаємо нарощення оборотних активів на кінець 2022 року.

У 2023 році відбулися відповідні зміни. Вартість майна збільшилася на 3159811 тис. грн. (43,65%). Необоротні активи збільшилися на 883275 тис. грн., тобто на 12,2%. Оборотні активи теж збільшилися, але на більшу суму на 2276536 тис. грн. (47,49%). У структурі частка необоротних активів зменшилася на 1%, а оборотних – збільшилася на 1%. Ми спостерігаємо нарощення оборотних активів на кінець 2023 року.

У 2024 році таким же чином змінюються всі показники. Вартість майна збільшилася на 3443284 тис. грн. (33,11%).

Необоротні активи збільшилися на 95316 тис. грн., тобто на 2,9%. Оборотні активи теж збільшилися, але на більшу суму на 3347968 тис. грн. (47,35%). У структурі частка необоротних активів зменшилася на 7%, а оборотних – збільшилася на 7%. Ми спостерігаємо нарощення оборотних активів на кінець 2024 року.

В цілому баланс має позитивні ознаки: зростання оборотних активів більшими темпами, ніж необоротні., зростання власного капіталу поряд зі скороченням поточних зобов'язань.

Що стосується джерел формування майна підприємства, то за аналізований період збільшилась сума власного капіталу на 12376 тис. грн, або 0,4%, та поточних зобов'язань і забезпечень – на 1323868 тис. грн (17,3%). Натомість сума довгострокових зобов'язань і забезпечень відчутно зменшилась на 16314 тис. грн, або 21,4%. Відповідні зміни відбулись і в структурі пасивів: на 3,5% зменшилась частка власного капіталу, досягнувши 56,55%, та на 0,37% зменшилась частка довгострокових зобов'язань і забезпечень, набравши значення 1,07%. На кінець 2021 року частка поточних зобов'язань і забезпечень збільшилась на 3,87% і досягла значення 42,38%.

Зростання вартості майна підприємства з точки зору джерел його формування відбулося за рахунок нарощення власного капіталу та поточних зобов'язань і забезпечень. В цілому питома вага власного капіталу за досліджуваний період суттєво перевищувала мінімальне нормативне значення 50%. Частка зобов'язань збільшилася від 1,44 до 1,07%, що свідчить про незначне посилення залежності підприємства від кредиторів.

У 2022 році збільшилась сума власного капіталу на 1528878 тис. грн, або 47,9%, та поточних зобов'язань і забезпечень – на 55656 тис. грн (2,32%). Сума довгострокових зобов'язань і забезпечень відчутно збільшилась на 9441 тис. грн, або 15,74%. Відповідні зміни відбулись і в структурі пасивів: на 9,0% збільшилась частка власного капіталу, досягнувши 65%, та на 4% збільшилися поточні зобов'язання, а частка довгострокових зобов'язань і забезпечень незначно зменшилася на 0,1%.

У 2023 році збільшилась сума власного капіталу на 182745 тис. грн, або 38,7%, та поточних зобов'язань і забезпечень – на 1339492 тис. грн (54,72%). Натомість сума довгострокових зобов'язань і забезпечень відчутно зменшилась на 7132 тис. грн, або 10,3%. У структурі пасивів відбулися незначні зміни в порівнянні з 2022 роком.

У 2024 році збільшилась сума власного капіталу на 2181691 тис. грн, або 33,3%, та поточних зобов'язань і забезпечень – на 352863 тис. грн (35,0%). Натомість сума довгострокових зобов'язань і забезпечень відчутно зменшилась на 62 275 тис. грн, або 100%. У структурі пасивів відбулися незначні зміни в порівнянні з 2023 роком і показники досягли таких значень: частка власного капіталу 63%, а поточних зобов'язань 37%. Негативною є тенденція збільшення поточних зобов'язань при зменшенні довгострокових зобов'язань.

В цілому баланс має позитивні ознаки: зростання власного капіталу поряд зі скороченням довгострокових зобов'язань і незначним зростанням поточних зобов'язань.

Для того, щоб визначити заходи по оптимізації досліджуваних показників, необхідно провести глибшу оцінку зміни всіх розділів активу і пасиву балансу підприємства за аналізований період.

Проаналізуємо динаміку складу і структури власного капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя 2020-2024 роки. З таблиці 2.9 зробимо висновок, що впродовж досліджуваного періоду пайовий капітал на підприємстві був таким же самим продовж 2020 – 2024 років і дорівнював 1022433 тис. грн. Частка у структурі власного капіталу становила у 2020 році – 32,16%, у 2021 році – 32,04%, а у 2022 році вже 21,66%, у 2023 році – 15,61, а у 2024 – 11,71%. Тобто частка пайового капіталу поступово зменшується.

Найбільшу частку впродовж досліджуваного періоду займав нерозподілений прибуток. Цей показник зростав з 61,3% у 2020 році до 85,9% у 2024 році. Частка додаткового і резервного капіталу поступово зменшувалася.

Нерозподілений прибуток є чистим фінансовим результатом діяльності підприємства після сплати доходів власникам та формування резервного капіталу. Збільшення цього показника є позитивним результатом.

Що до суми довгострокових зобов'язань і забезпечень (табл. 2.10), то в 2020 році цей показник дорівнював 76280 тис. грн., в 2021 році – 59966 тис. грн., а в 2022 році показник становив 69407 тис. грн., у 2023 – 62275 тис. грн., а у 2024 році знов зменшився до 59966 тис. грн.

Дослідження структури довгострокових зобов'язань і забезпечень ПрАТ «Карлсберг Україна» показало, що вони формувалися в основному за рахунок довгострокових кредитів банків. Тобто підприємство має можливості здійснити залучення позик.

Поточні зобов'язання і забезпечення підприємства (табл. 2.11) формувалися головним чином за рахунок поточної кредиторської заборгованості, частка якої перебувала в межах 90% - 76% за досліджуваний період. Тому кредиторська заборгованість була ключовим фактором зростання поточних зобов'язань підприємства.

Таблиця 2.9 – Динаміка складу і структури власного капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя 2020-2024 рр.

Показник	2020		2021		2022		2023		2024	
	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %
Зареєстрований (пайовий) капітал	1 022 433	32,16	1 022 433	32,04	1 022 433	21,66	1 022 433	15,61	1 022 433	11,71
Нерозподілений прибуток	1 948 715	61,30	1 961 091	61,45	3 489 969	73,93	5 317 420	87,22	7 499 111	85,90
Додатковий капітал	54 622	1,72	54 622	1,71	54 622	1,16	54 622	0,84	54 622	0,63
Резервний капітал	153 364	4,82	153364	4,80	153364	3,25	153364	2,34	153364	1,76
Всього	3 179 134	100	3 191 510	100	4 720 388	100	6 547 839	100	8 729 530	100

Таблиця 2.10 – Динаміка складу і структури довгострокових зобов'язань і забезпечень ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя 2020-2024 рр.

Показник	2020		2021		2022		2023		2024	
	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %
Відстрочені податкові зобов'язання	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Довгострокові зобов'язання	76 280	100	59 966	100	69 407	100	62 275	100	59 966	100
Всього довгострокових зобов'язань і забезпечень	76 280	100	59 966	100	69 407	100	62 275	100	59 966	100

Таблиця 2.11 – Динаміка складу і структури поточних зобов'язань і забезпечень ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя 2020-2024 рр.

Показник	2020		2021		2022		2023		2024	
	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %
Поточна кредиторська заборгованість	1840317	90,00	2021167	84,00	1963425	79,00	2920265	76,00	3882464	76,00
Поточні забезпечення	177 933	8,00	263 073	11,00	487 421	18,00	821 394	21,50	1 202 547	23,00
Інші поточні зобов'язання	51 328	2,00	79 715	5,00	100 017	3,00	130 123	2,50	97 163	1,00
Всього поточних зобов'язань і забезпечень	2 039 039	100	2 391 902	100	2 447 558	100	3 787 050	100	5 110 918	100

Таблиця 2.12 – Динаміка складу і структури зобов'язань ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя 2020-2024 рр.

Показник	2020		2021		2022		2023		2024	
	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	76 280	3,60	59 966	2,50	69 407	2,80	62 275	1,70	59 966	1,00
Поточні зобов'язання і забезпечення	2 039 039	96,40	2 391 902	97,50	2 447 558	97,20	3 787 050	98,3	5 110 918	99,00
Всього зобов'язань	2115319	100	2451868	100	2516965	100	3849325	100	5170884	100

Головними її компонентами були кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, з податку на прибуток, кредиторська заборгованість за одержаними авансами. Була наявна також кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, з оплати праці і страхування, що оцінюється негативно та свідчить про порушення підприємством платіжної дисципліни при розрахунках зі своїми працівниками, державою та страховими організаціями.

Варто проаналізувати динаміку складу і структури зобов'язань ПрАТ «Карлсберг Україна» за 2020 – 2024 рр. (табл. 2.12).

Отже, зобов'язання ПрАТ «Карлсберг Україна» формувались головним чином за рахунок поточних зобов'язань і забезпечень, питома вага яких збільшилась від 96,4% до 99%.

Натомість, частка довгострокових зобов'язань і забезпечень зменшилась від 3,6 до 1,00%, що оцінюється позитивно, оскільки довгострокові зобов'язання і забезпечення відносяться до стабільних джерел фінансування підприємства.

Для того, щоб визначитися із висновком, доцільно провести подальше дослідження можливостей залучення кредитів цим підприємством в майбутньому.

Тепер проаналізуємо динаміку дебіторської та кредиторської заборгованості ПрАТ « Карлсберг Україна » за 2020–2024 роки (табл. 2.13).

У 2021 році дебіторська заборгованість збільшилася на 34,3%, а кредиторська – на 13,5%. Перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською склало 108559 тис. грн. У 2022 році дебіторська заборгованість зменшилася на 3,8%, а кредиторська – на 6,0%. Перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською склало 1075386 тис. грн. У 2023 році дебіторська заборгованість зменшилася на 12,0%, а кредиторська збільшилася на 48,7%. Перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською склало 2062297 тис. грн.

Таблиця 2.13 – Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя
2020-2024 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	Відхилення							
						2021/2020 рр.		2022/2021 рр.		2023/2022		2024/2023	
						+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%
Дебіторська заборгованість (ДЗ)	754721	1013489	974694	857968	1188416	258768	34,3	-38795	-3,8	-116726	-12	330448	38,5
Кредиторська заборгованість (КЗ)	1840317	2088875	1963425	2920265	3882464	248558	13,5	-125450	-6,0	956840	48,7	962199	32,9
Перевищення КЗ над ДЗ	108559	1075386	988731	2062297	2694048	966827	181	-86655	-8,1	1073566	109	631751	30,6
Коефіцієнт співвідношення ДЗ і КЗ	0,41	0,49	0,50	0,30	0,31	0,08	19,5	0,01	2,0	-0,2	-40	0,01	3,3

У 2024 році дебіторська заборгованість збільшилася на 38,5%, а кредиторська – на 32,9%. Перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською склало 2694048 тис. грн.

Слід зазначити, що в процесі виробничої діяльності кредиторська заборгованість значно перевищує дебіторську заборгованість. Деякі економісти – теоретики вважають, що це свідчить про раціональне використання засобів, оскільки підприємство залучає в оборот більше засобів, чим одержує з обороту. Але бухгалтери – практики оцінюють таку ситуацію тільки негативно, оскільки підприємство повинне погасити свої борги незалежно від стану дебіторської заборгованості.

Таким чином, кожен випадок виникнення дебіторської і кредиторської заборгованості повинен ретельно розглядатись на підприємстві з метою покращення рівня ліквідності і платоспроможності.

2.3. Аналіз напрямів використання капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя.

Формування активів здійснюється за рахунок власних і прирівняних до них засобів, мобілізації ресурсів на фінансовому ринку і надходження коштів від фінансово-банківської системи в порядку перерозподілу. Саме тому варто здійснити аналіз використання фінансових ресурсів на підприємстві.

Згідно таблиці 2.14 зменшення необоротних активів підприємства у 2021 році на 1,3% відбулося, в основному, за рахунок зменшення вартості основних засобів на 151442 тис. грн, або 7,0%. Також значно збільшились незавершені капітальні інвестиції (на 71355 тис. грн, або 177%). При цьому нематеріальні активи зменшились – на 81,1%. Проте питома вага нематеріальних активів була незначною (рис. 2.1).

Таблиця 2.14 – Динаміка складу необоротних активів ПрАТ «Карлсберг Україна» 2020-2024 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	Відхилення							
						2021/2020 рр.		2022/2021 рр.		2023/2022		2024/2023	
						+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%
Нематеріальні активи	49 655	89 939	82 893	94 137	134 307	40284	81,1	-7046	-7,8	11244	13,6	40170	42,7
Незавершені капітальні інвестиції	40 219	111 574	291 993	485 542	165 241	71355	177	180419	162	193549	66,3	-320301	-66,0
Основні засоби	2 152 563	2 001 121	1 695 992	2 270 078	2 528 410	-151442	-7,0	-305129	-15,2	574086	33,8	258332	11,4
Всього необоротних активів	2 458 742	2 426 791	2 443 669	3 326 944	3 422 260	-31951	-1,3	16878	0,7	883275	36,1	95316	2,9

Таблиця 2.15 - Динаміка структури необоротних активів ПрАТ «Карлсберг Україна» 2020-2024 рр.

Показник	2020	%	2021	%	2022	%	2023	%	2024	%
Нематеріальні активи	49 655	2,0	89 939	3,7	82 893	3,4	94 137	2,8	134 307	3,9
Незавершені капітальні інвестиції	40 219	1,6	111 574	4,6	291 993	11,9	485 542	14,6	165 241	4,8
Основні засоби	2 152 563	87,5	2 001 121	82,5	1 695 992	69,4	2 270 078	68,2	2 528 410	73,9
Всього необоротних активів	2 458 742	100	2 426 791	100	2 443 669	100	3 326 944	100	3 422 260	100

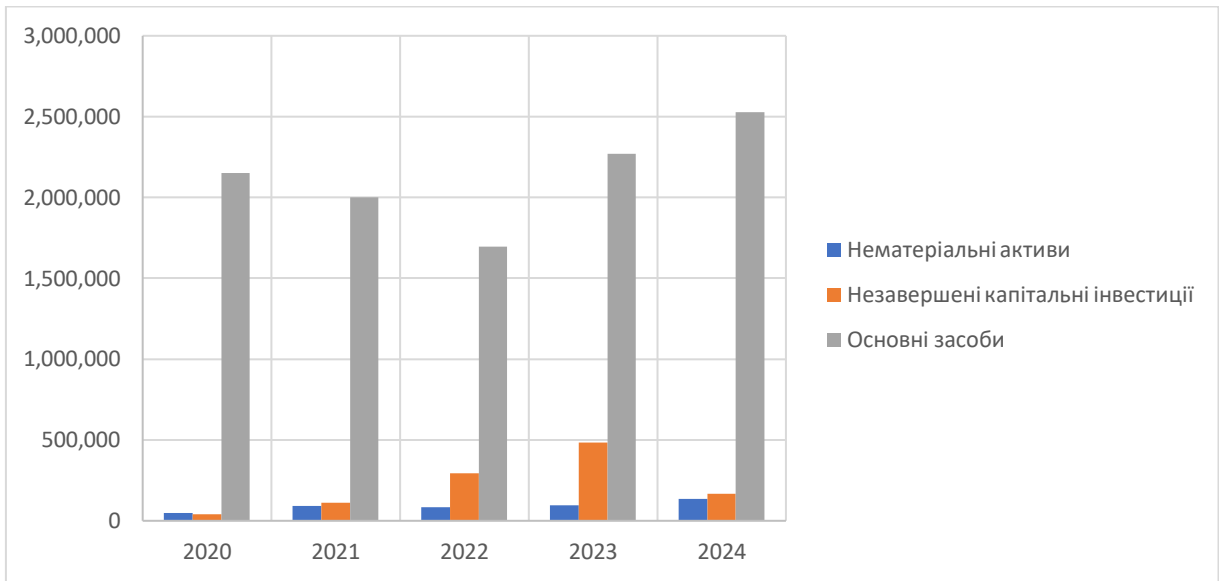

Рисунок 2.1 – Динаміка складу необоротних активів ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя 2020-2024 рр.

У 2022 році збільшення необоротних активів на 16878 тис. грн. відбулося, в основному, за рахунок збільшення незавершених капітальних інвестицій (на 180419 тис. грн, або 162%). При цьому зменшилась вартість основних засобів на 15,20%, і нематеріальні активи зменшились – на 7,8%. Проте питома вага нематеріальних активів була незначною.

Збільшення необоротних активів підприємства у 2023 році на 36,1% відбулося, в основному, за рахунок збільшення вартості основних засобів на 574086 тис. грн, або 33,8%. Також значно збільшились незавершені капітальні інвестиції (на 193549 тис. грн, або 66,3%). При цьому нематеріальні активи збільшились – на 13,6%. Питома вага нематеріальних активів незначна.

У 2024 році збільшення необоротних активів на 95316 тис. грн. відбулося, в основному, за рахунок збільшення вартості основних засобів на 258332 тис. грн, або 11,4% і збільшення нематеріальних активів на 42,7%. Незавершені капітальні інвестиції зменшились на 320301 тис. грн, або 66%.

З точки зору структури необоротних активів, головну частку становили основні засоби як основа матеріально-технічної бази промислового підприємства. Проте ця частка зменшилась незначно в динаміці від 87,5 до

68,2% у 2023 році, а у 2024 році збільшилася до 73,9%. В цілому це негативна тенденція, оскільки може привести до зменшення можливостей підприємства виробляти продукцію.

Треба проаналізувати динаміку показників руху основних засобів ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя впродовж досліджуваного періоду та проаналізувати отримані результати (табл. 2.16).

В цілому динаміку показників руху основних засобів ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя слід оцінити негативно з 2020 по 2023 роки, оскільки вона супроводжувалась зростанням коефіцієнт зносу. Це може пояснюватися введенням у експлуатацію раніше списаних об'єктів основних засобів та підтверджує необхідність комплексного оновлення матеріально-технічної бази підприємства. А у 2024 році відбулося оновлення основних засобів на 250302 тис. грн. Коефіцієнт зносу при цьому зменшився на 7,9 %. Це є позитивною тенденцією.

Коефіцієнт надходження основних засобів підприємства на протязі 2020-2024 років коливається в межах 0,0002 – 0,08. Бажано було б збільшувати цей показник. А коефіцієнт вибуття коливається у межах 0,0001 – 0,0513. У співвідношенні з коефіцієнтом оновлення це нормальна тенденція. Коефіцієнт приросту ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя у 2020-2023 роках поступово збільшується. Цю динаміку можна оцінити як позитивну. А у 2024 році цей показник зменшується на 0,05. Це є негативною тенденцією.

Таким чином, стан основних засобів підприємства можна вважати задовільним, але потрібно комплексне оновлення матеріально-технічної бази.

Проаналізуємо динаміку складу оборотних активів (рис.2.2). Як свідчать дані таблиці 2.17, поступове збільшення оборотних активів на протязі досліджуваного періоду було зумовлено збільшенням грошей та їх еквівалентів. Так у 2022 р. вартість оборотних активів збільшилася на 49% і вартість грошей – на 82%, у 2023 р. оборотні активи зросли на 47,5% і гроші та їх еквіваленти зросли на 73%, у 2024 р. оборотні активи збільшились на 47,4% і гроші збільшились на 38,5%.

Таблиця 2.16 – Динаміка показників руху основних засобів ПрАТ «Карлсберг Україна» 2020-2024 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	Відхилення							
						2021/2020 рр.		2022/2021 рр.		2023/2022		2024/2023	
						+/-	%	+/-	%	+/-	%	+/-	%
Первісна вартість ОЗ на початок року	5 232 897	5 801 261	6 093 812	6 350 127	7 263 541	568364	10,9	292551	5,0	256315	4,2	913414	14,4
Надійшло ОЗ за рік	201000	1440	5120	570000	250302	-199560	-99,3	3680	2,6	564880	110,3	-319698	-56,1
Вибуло ОЗ за рік	918	150002	300009	4086	8030	149084	162	150007	1,0	-295923	-98,6	3944	96,5
Первісна вартість ОЗ на кінець року	5 801 261	6 093 812	6 350 127	7 263 541	7 667 003	292551	5,0	256315	4,2	913414	14,4	403462	5,6
Знос	3 648 698	4 092 691	4 654 135	4 993 463	5 138 593	443993	12,2	561444	13,7	339328	7,3	145130	2,9
Коефіцієнт надходження	0,03	0,0002	0,0008	0,08	0,03	-0,0298	-	0,0006	-	0,079	-	-0,05	-
Коефіцієнт вибуття	0,0001	0,0321	0,0513	0,0006	0,0011	0,032	-	0,0192	-	-0,0507	-	0,0005	-
Коефіцієнт приросту	0,03	0,03	0,05	0,08	0,03	0	-	0,02	-	0,03	-	-0,05	-
Коефіцієнт зносу	69,7	70,5	76,4	78,6	70,7	0,8	-	5,9	-	5,9	-	-7,9	-

Таблиця 2.17 – Динаміка складу оборотних активів ПрАТ «Карлсберг Україна» 2020-2024 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	Відхилення							
						2021/2020 рр.		2022/2021 рр.		2023/2022		2024/2023	
						+/ -	%	+/ -	%	+/ -	%	+/ -	%
Запаси	511 191	573 144	847 564	1 075 845	1 284 186	61953	12,1	274420	47,9	228281	21,2	208341	19,36
ДЗ	754721	1013489	974694	857968	1188416	258768	34,3	-38795	-3,8	-116726	-12	330448	38,5
Гроші та їх еквіваленти	1 563 300	1 627 770	2 970 234	5 135 363	7 944 276	64470	4,12	1342464	82,5	2165129	72,9	2808813	54,7
Готова продукція	220 567	236 962	361 011	385 269	534 653	16395	7,43	124049	52,3	24258	6,7	149384	38,8
Всього оборотних активів	2 835 711	3 216 587	4 793 684	7 070 220	10 418 188	380876	13,4	1577097	49,0	2276536	47,5	3347968	47,4

Таблиця 2.18 - Динаміка структури оборотних активів ПрАТ «Карлсберг Україна» 2020-2024 рр.

Показник	2020	%	2021	%	2022	%	2023	%	2024	%
Запаси	511 191	18,0	573 144	17,8	847 564	17,7	1 075 845	15,2	1 284 186	12,3
ДЗ	754721	26,6	1013489	31,5	974694	20,3	857968	12,1	1188416	11,4
Гроші та їх еквіваленти	1 563 300	55,1	1 627 770	50,6	2 970 234	62,0	5 135 363	72,6	7 944 276	76,25
Готова продукція	220 567	7,8	236 962	7,4	361 011	7,5	385 269	5,4	534 653	5,1
Всього оборотних активів	2 835 711	100	3 216 587	100	4 793 684	100	7 070 220	100	10 418 188	100

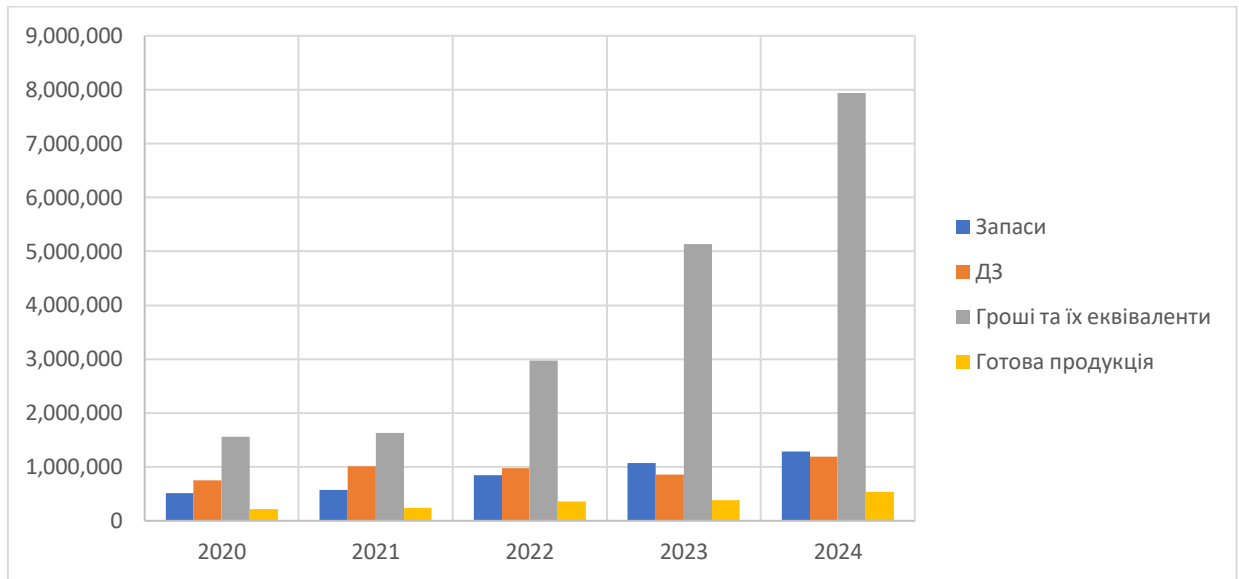

Рисунок 2.2 - Динаміка складу оборотних активів ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя за 2020-2024 рр.

Як свідчать дані таблиці 2.17, зростання оборотних активів за 2021-2024 роки на 267% було зумовлене, головним чином, приростом грошей та їх еквівалентів (на 408%) та запасів (на 151%). Також відбулося зростання готової продукції на 142% за досліджуваний період.

Дебіторська заборгованість у 2021 році збільшилася на 34,3%, а у 2022 і 2023 роках зменшувалася на 12%. Це є позитивною тенденцією. А от у 2024 році збільшилася на 38,5%. Це є негативною тенденцією. Тому слід звернути увагу на управління дебіторською заборгованістю для підтримання ліквідності.

Найбільшу частку в структурі оборотних активів займають гроші та їх еквіваленти: у 2020 році – 55,1%, а у 2024 році – 76,25%. Динаміка є позитивною. Це свідчить про наявність і зростання найліквідніших активів підприємства. Вони відображають поточну ліквідність і здатність компанії здійснювати розрахунки.

Висновки до розділу 2.

ПрАТ «Карлсберг Україна» — підприємство харчової промисловості України, зайняте у сфері виробництва та збуту продукції броварства. Розташоване у місті Запоріжжі. Входить до складу Славутич, Carlsberg Group, одного з найбільших виробників пива та безалкогольних напоїв в Україні.

Основні види діяльності:

- виробництво пива;
- виробництво сидру а інших плодово-ягідних вин;
- виробництво мінеральних вод та інших безалкогольних напоїв.

Проведемо аналіз виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя. Динаміка техніко-економічних показників наведена у таблиці 2.1.

Отже з даної таблиці можемо спостерігати, що чистий дохід (виручка) від реалізації збільшився в 2021 році порівняно з 2020 роком на 4%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком зріс ще на 8,3%, таке зростання пов'язане із значним збільшенням обсягів виробництва. Так, у 2023 році відбулося збільшення чистого доходу від реалізації продукції майже на 20%, а у 2024 році – на 15,5%.

Собівартість реалізованої продукції на протязі 2020 – 2024 років збільшилась на 9 % у 2021 в порівнянні з 2020 роком, а у 2024 році на 12% в порівнянні з 2023 роком, дане збільшення показника відбулося в основному за рахунок збільшення витрат на збут.

Показник чистого прибутку таким чином змінювався: у 2021 році відбулося зменшення на 18%, а на протязі 2022-2024 років було поступове збільшення цього показника.

Проаналізуємо ліквідність балансу. Для цього складемо таблицю 2.2. Для визначення ліквідності балансу групи активів і пасивів порівнюються між собою. У 2020 році сума найліквідніших активів менша за суму термінових

пасивів. Це свідчить про поточну неплатоспроможність підприємства. Всі інші нерівності свідчать про ліквідність балансу. Тому ліквідність балансу у 2020 році не є абсолютною. Така ж ситуація і у 2021 році. А от на протязі 2022 – 2024 років умови абсолютної ліквідності виконуються. Тобто, підприємство є платоспроможним.

Проаналізуємо динаміку складу і структури власного капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя 2020-2024 роки. З таблиці 2.9 зробимо висновок, що впродовж досліджуваного періоду пайовий капітал на підприємстві був таким же самим впродовж 2020 – 2024 років і дорівнював 1022433 тис. грн. Частка у структурі власного капіталу становила у 2020 році – 32,16%, у 2021 році – 32,04%, а у 2022 році вже 21,66%, у 2023 році – 15,61, а у 2024 – 11,71%. Тобто частка пайового капіталу поступово зменшується.

Найбільшу частку впродовж досліджуваного періоду займав нерозподілений прибуток. Цей показник зростав з 61,3% у 2020 році до 85,9% у 2024 році. Частка додаткового і резервного капіталу поступово зменшувалася.

Як свідчать дані таблиці, на кінець 2021 року вартість майна підприємства збільшилася на 348925 тис. грн, або 6,6%, що свідчить про збільшення діяльності підприємства. Розглянемо причини, що вплинули на зміну валюти балансу. Необоротні активи підприємства зменшились на 31951 тис. грн, або 1,3%. Натомість оборотні активи збільшились на 380876 тис. грн, що у відносному вираженні становило 13,4%. Таким чином, головну роль у зміні майна підприємства зіграло нарощення оборотних активів. Змінилась і структура майна підприємства, зокрема, підвищилася його мобільність, оскільки частка оборотних активів зросла на 3,4%, а необоротних – зменшилась на 3,4%, досягнувши значення 43,00.

Дослідження структури довгострокових зобов'язань і забезпечень ПрАТ «Карлсберг Україна» показало, що вони формувалися в основному за рахунок довгострокових кредитів банків. Тобто підприємство має можливості здійснити залучення позик.

Поточні зобов'язання і забезпечення підприємства (табл. 2.11) формувалися головним чином за рахунок поточної кредиторської заборгованості, частка якої перебувала в межах 90% - 76% за досліджуваний період. Тому кредиторська заборгованість була ключовим фактором зростання поточних зобов'язань підприємства.

Згідно таблиці 2.14 зменшення необоротних активів підприємства у 2021 році на 1,3% відбулося, в основному, за рахунок зменшення вартості основних засобів на 151442 тис. грн, або 7,0%. Також значно збільшились незавершені капітальні інвестиції (на 71355 тис. грн, або 177%). При цьому нематеріальні активи зменшились – на 81,1%. Проте питома вага нематеріальних активів була незначною (рис. 2.1).

Як свідчать дані таблиці 2.17, зростання оборотних активів за 2021-2024 роки на 267% було зумовлене, головним чином, приростом грошей та їх еквівалентів (на 408%) та запасів (на 151%). Також відбулося зростання готової продукції на 142% за досліджуваний період.

Дебіторська заборгованість у 2021 році збільшилася на 34,3%, а у 2022 і 2023 роках зменшувалася на 12%. Це є позитивною тенденцією. А от у 2024 році збільшилася на 38,5%. Це є негативною тенденцією. Тому слід звернути увагу на управління дебіторською заборгованістю для підтримання ліквідності.

Найбільшу частку в структурі оборотних активів займають гроші та їх еквіваленти: у 2020 році – 55,1%, а у 2024 році – 76,25%. Динаміка є позитивною. Це свідчить про наявність і зростання найліквідніших активів підприємства. Вони відображають поточну ліквідність і здатність компанії здійснювати розрахунки.

РОЗДІЛ 3

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПРАТ «КАРЛСБЕРГ УКРАЇНА» В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

3.1. Факторний аналіз прибутковості підприємства ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя.

Виконаємо аналіз рентабельності підприємства. Заповнимо таблицю 3.1. З таблиці ми бачимо, що рентабельність продукції знижувалася на протязі 2020-2022 років з 89,6% у 2020 році до 76,24% у 2022 році. У 2023-2024 роках рентабельність продукції збільшувалася і досягла 82,3%. Це позитивна тенденція і достатній рівень показників.

Рентабельність операційної діяльності аналогічно у 2021-2022 роках зменшувалася, а у 2023-2024 роках збільшувалася.

Рентабельність власного капіталу зменшувалася на протязі аналізованого періоду (рис. 3.1), а рентабельність залученого капіталу збільшилася тільки у 2022 році. У 2023-2024 роках було зменшення цього показника.

По рисунку ми бачимо, що ефективність використання залученого капіталу підприємства вища за ефективність використання власного капіталу.

Валова рентабельність продажу у 2021 році зменшилася на 2,61%, у 2022 році зменшилася на 1,38%, у 2023 році залишилася на тому ж рівні. А у 2024 році збільшилася на 1,68%. Збільшення валової рентабельності продажу є позитивною тенденцією, вказує на зростання величини валового прибутку, що одержують з 1 грн доходу від продажу.

Чиста рентабельність продажу у 2021 році знизилася на 4,31%, у 2022 та 2023 роках залишалася на одному рівні, а у 2024 році цей показник збільшився на 0,56%. Це свідчить про те, що величина валового прибутку, що одержують з 1 грн доходу від продажу продукції зберігається на одному рівні.

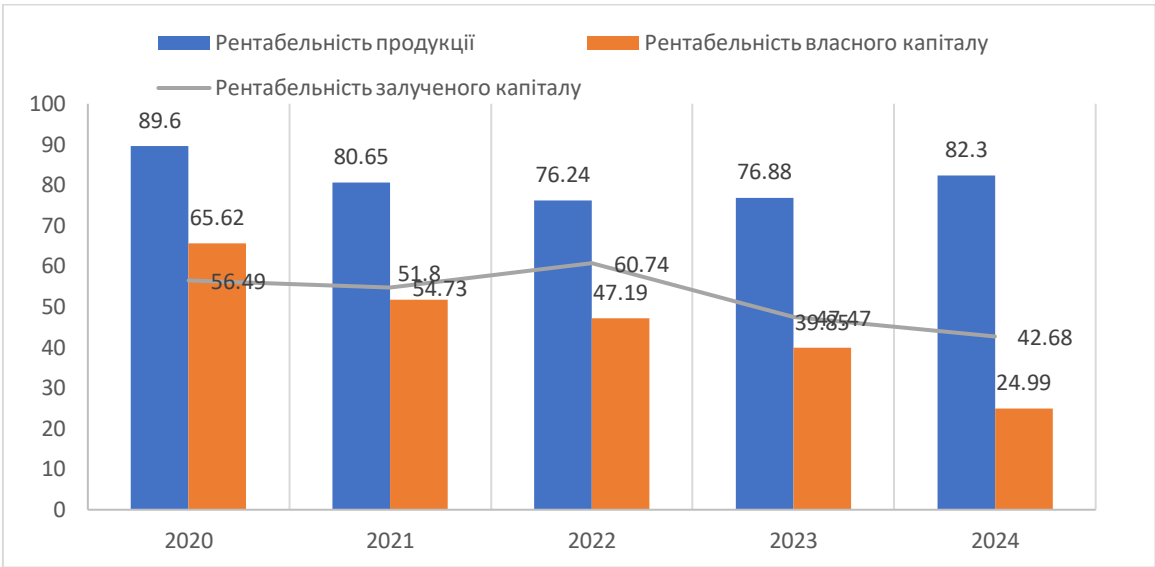

Рисунок 3.1 – Рентабельність продукції %, рентабельність власного капіталу %, рентабельність залученого капіталу % ПрАТ «Карлсберг Україна»

На рисунку 3.2 ми спостерігаємо зміну показників рентабельності необоротних активів та оборотних активів.

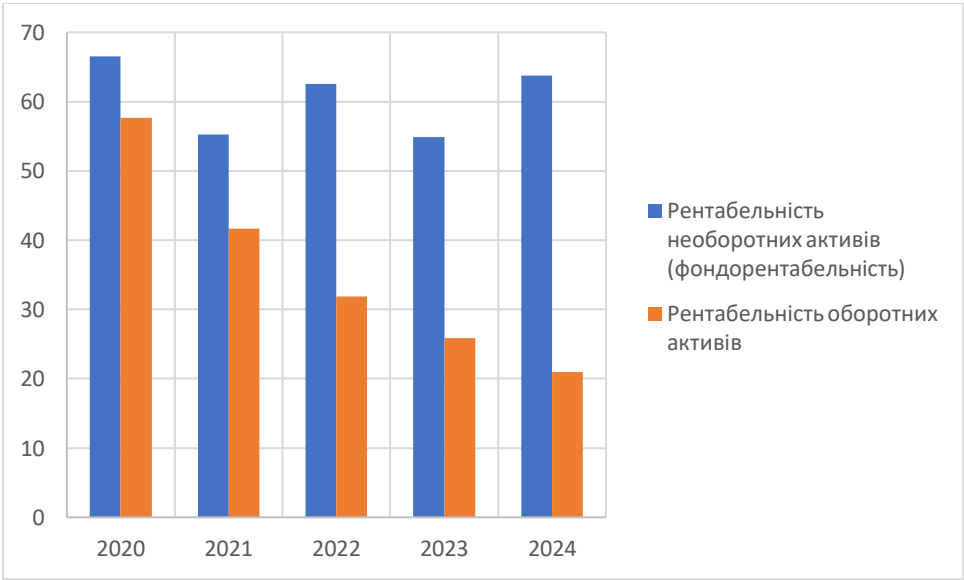

Рисунок 3.2 – Рентабельність необоротних активів%, і оборотних активів % ПрАТ «Карлсберг Україна».

Таблиця 3.1 – Динаміка показників прибутковості ПрАТ «Карлсберг Україна» Запорізька обл. м. Запоріжжя 2020-2024 рр.

№ з/п	Показники	2020	2021	2022	2023	2024	Відхилення (+/-)			
							2021/2020	2022/2021	2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Рентабельність продукції	89,60	80,65	76,24	76,88	82,30	-8,95	-4,41	0,64	5,41
3	Рентабельність звичайної діяльності	32,00	24,19	24,50	25,04	26,07	-7,81	0,31	0,54	-25,04
6	Коефіцієнт окупності виробничих витрат	52,74	55,35	56,74	56,53	54,86	2,61	1,38	-0,20	-1,68
	Рентабельність операційної діяльності	26,56	20,07	19,97	20,94	21,37	-6,49	-0,1	0,97	0,43
	Рентабельність власного капіталу	65,62	51,80	47,19	39,85	24,99	-13,83	-4,60	-7,35	-39,85
	Рентабельність залученого капіталу	56,49	54,73	60,74	47,47	42,68	-1,76	6,01	-13,27	-4,79
11	Рентабельність необоротних активів (фондорентабельність)	66,51	55,28	62,56	54,92	63,75	-11,23	7,28	-7,64	-8,83
12	Рентабельність оборотних активів	57,67	41,70	31,89	25,84	20,94	-15,97	-9,81	-6,05	-4,9
17	Валова рентабельність продажу	47,26	44,65	43,26	43,47	45,14	-2,61	-1,38	0,20	1,68
18	Чиста рентабельність продажу	20,40	16,08	16,93	16,90	17,46	-4,31	0,84	-0,02	0,56

Рентабельність доходу від операційної діяльності у 2021 році знизилась на 6,49%, в 2022, 2023, 2024 роках залишилася майже на однаковому рівні, і досягла значення 21,37%. Це свідчить про постійний розмір прибутку з 1 грн доходу від операційної діяльності це свідчить про зростання розміру чистого прибутку з 1 грн. витрат від операційної діяльності. Ця тенденція є позитивною характеристикою діяльності підприємства.

Визначимо вплив необоротних активів, оборотних активів на чистий прибуток (табл.3.2).

Вихідні дані для аналізу впливу необоротних активів на чистий прибуток ПрАТ «Карлсберг Україна» Запорізька обл. м. Запоріжжя 2020-2024 рр.

Таблиця 3.3

Показники	Позначення	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий прибуток, тис. грн.	y	1 635 402	1 341 539	1 528 878	1 827 451	2 181 691
Необоротні активи, тис. грн	x ₁	2 458 742	2 426 791	2 443 669	3 326 944	3 422 260
Коефіцієнт кореляції	r	0,7932				

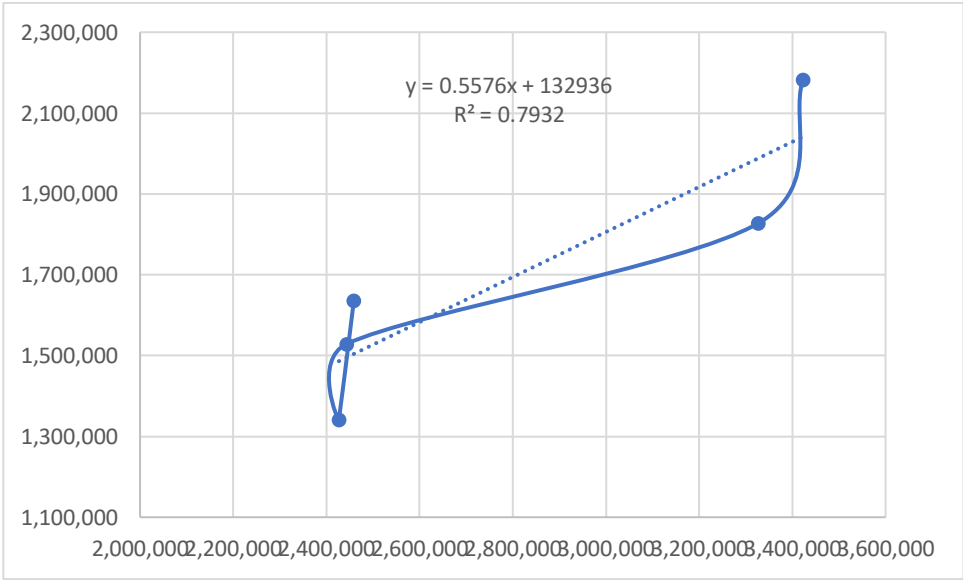

Рисунок 3.3 – Кореляційна залежність чистого прибутку ПрАТ «Карлсберг Україна» від необоротних активів за 2020-2024 роки.

Таблиця 3.2 - Вихідні дані для формування чистого прибутку ПрАТ «Карлсберг Україна» за 2020 – 2024 роки

Показник	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Необоротні активи (НА)	2 458 742	2 426 791	2 443 669	3 326 944	3 422 260
Оборотні активи(ОА)	2 835 711	3 216 587	4 793 684	7 070 220	10 418 188
Власний капітал (ВК)	3 179 134	3 191 510	4 720 388	6 547 839	8 729 530
Довгострокові зобов'язання і забезпечення (ДЗ)	76 280	59 966	69 407	62 275	0
Поточні зобов'язання і забезпечення (ПЗ)	2 039 039	2 391 902	2 447 558	3 787 050	5 110 918
Чистий прибуток (збиток) (ЧП)	1 635 402	1 341 539	1 528 878	1 827 451	2 181 691

Вихідні дані для аналізу впливу оборотних активів на чистий прибуток ПрАТ «Карлсберг Україна» Запорізька обл. м. Запоріжжя 2020-2024 рр.

Таблиця 3.4

Показники	Позначення	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий прибуток, тис. грн.	y	1 635 402	1 341 539	1 528 878	1 827 451	2 181 691
Оборотні активи, тис. грн	x_2	2 835 711	3 216 587	4 793 684	7 070 220	10 418 188
Коефіцієнт кореляції	r	0,8387				

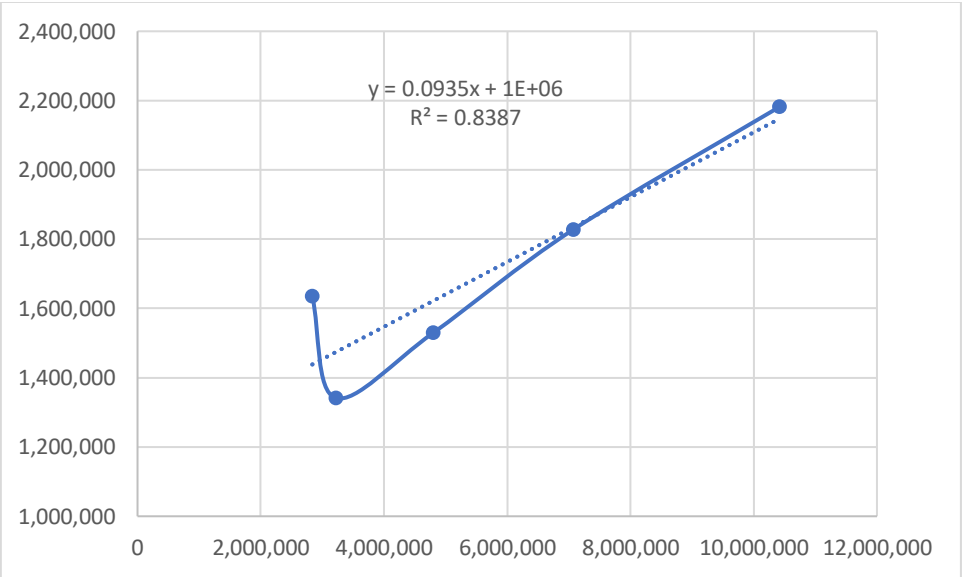

Рисунок 3.4 – Кореляційна залежність чистого прибутку ПрАТ «Карлсберг Україна» від оборотних активів за 2020-2024 роки.

Ми бачимо, що величина чистого прибутку у більшій степені залежить від оборотних активів ($R^2 = 0,8387$), для необоротних активів зв'язок менш тісний ($R^2 = 0,7932$).

Вихідні дані для аналізу впливу власного капіталу на чистий прибуток ПрАТ «Карлсберг Україна» Запорізька обл. м. Запоріжжя 2020-2024 рр. (табл. 3.5).

Вихідні дані для аналізу впливу довгострокових зобов'язань і забезпечень на чистий прибуток ПрАТ «Карлсберг Україна» Запорізька обл. м. Запоріжжя 2020-2024 рр. (табл. 3.6).

Таблиця 3.5

Показники	Позначення	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий прибуток, тис. грн.	y	1 635 402	1 341 539	1 528 878	1 827 451	2 181 691
Власний капітал, тис. грн	x ₃	3 179 134	3 191 510	4 720 388	6 547 839	8 729 530
Коефіцієнт кореляції	r	0,848				

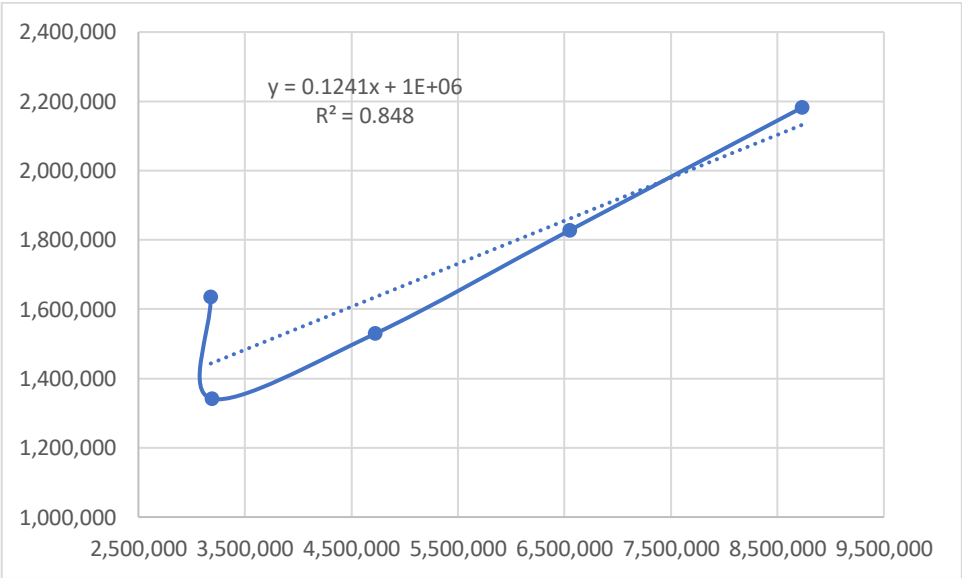

Рисунок 3.5 – Кореляційна залежність чистого прибутку від власного капіталу за 2020-2024 роки.

Таблиця 3.6

Показники	Позначення	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий прибуток, тис. грн.	y	1 635 402	1 341 539	1 528 878	1 827 451	2 181 691
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн	x ₄	76 280	59 966	69 407	62 275	0
Коефіцієнт кореляції	r	0,6309				

Побудуємо графік кореляційної залежності чистого прибутку від довгострокових зобов'язань і забезпечень.

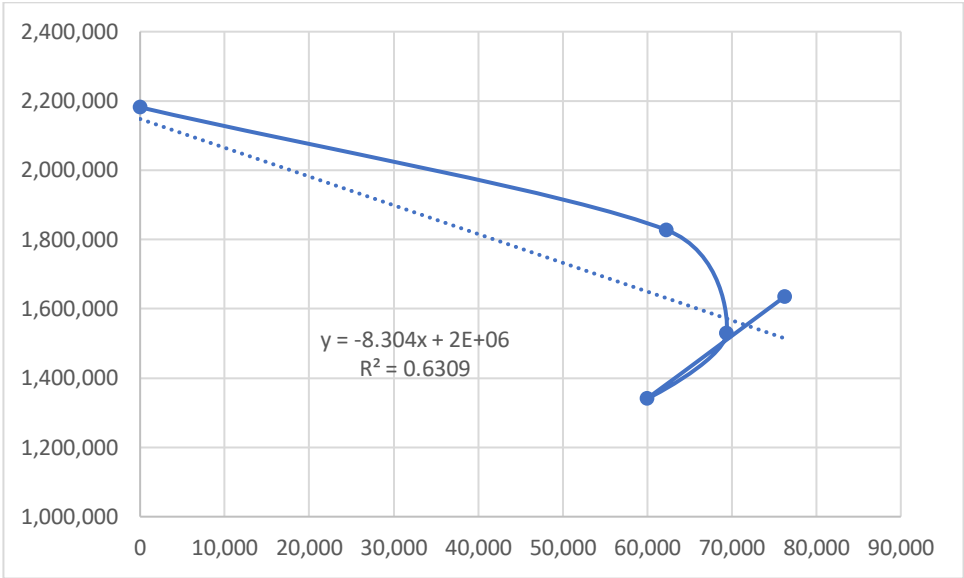

Рисунок 3.6 - Кореляційна залежність чистого прибутку від довгострокових зобов'язань і забезпечень за 2020-2024 роки.

Вихідні дані для аналізу впливу поточних зобов'язань і забезпечень на чистий прибуток ПрАТ «Карлсберг Україна» Запорізька обл. м. Запоріжжя 2020-2024 рр.

Таблиця 3.7

Показники	Позначення	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий прибуток, тис. грн.	y	1 635 402	1 341 539	1 528 878	1 827 451	2 181 691
Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	x ₅	2 039 039	2 391 902	2 447 558	3 787 050	5 110 918
Коефіцієнт кореляції	r	0,8253				

Побудуємо графік кореляційної залежності чистого прибутку від поточних зобов'язань і забезпечень.

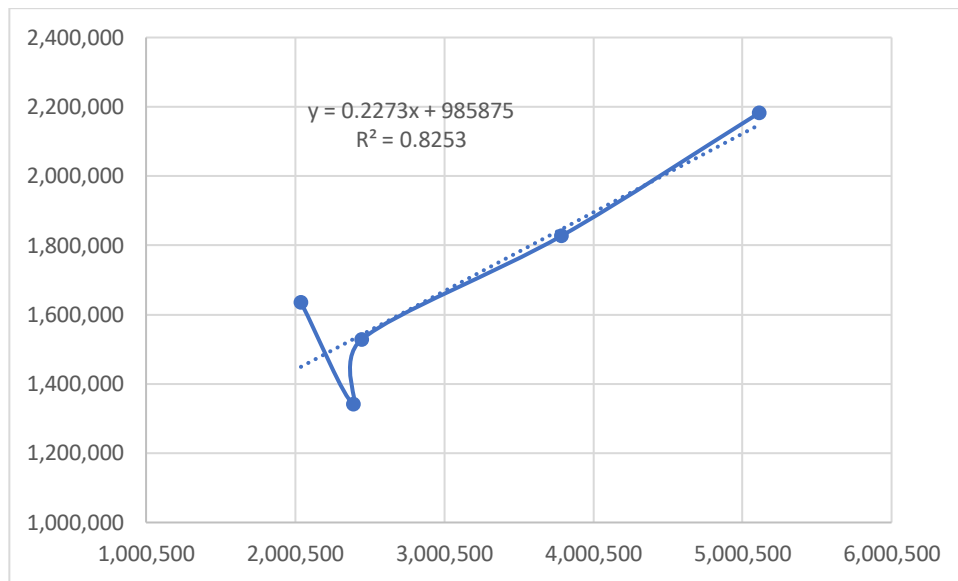

Рисунок 3.7 - Кореляційна залежність чистого прибутку від поточних зобов'язань і забезпечень за 2020-2024 роки.

Проведений кореляційний аналіз показав, що чистий прибуток у більшій степені залежить від поточних зобов'язань і забезпечень ($R^2 = 0,8253$), від власного капіталу ($R^2 = 0,848$) і оборотних активів ($R^2 = 0,8387$).

Побудуємо економіко-математичну модель, що показуватиме залежність чистого прибутку від оборотних активів, власного капіталу та поточних зобов'язань.

Знайдемо залежні та незалежні змінні моделі, побудуємо діаграму, визначимо чи є модель лінійна, складаємо рівняння регресії і економіко-математичної моделі.

Знаходимо вибіркові показники моделі за допомогою методів найменших квадратів.

$$\hat{y}_x = b_0 + b_1 \times x_1 + b_2 \times x_2 + b_3 \times x_3 \quad (3.1)$$

За допомогою функції MS Excel ми отримали значення коефіцієнтів економіко-математичної моделі (рис. 3.8)

	b3	b2	b1	b0
	0,174084	0,286444	-0,19303	736956,9
	0,655699	0,778087	0,759716	1199241
	0,858923	240554,1	#Н/Д	#Н/Д
	2,029443	1	#Н/Д	#Н/Д
	3,52E+11	5,79E+10	#Н/Д	#Н/Д

Рисунок 3.8 – Пошук коефіцієнтів економіко математичної моделі залежності чистого прибутку від оборотних активів, власного капіталу та поточних зобов’язань для ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя за 2020-2024 роки.

Таким чином отримали модель такого виду:

$$\text{ЧП} = 738,4 - 0,193 \cdot \text{ОА} + 0,286 \cdot \text{ВК} + 0,174 \cdot \text{ПЗ} \rightarrow \max$$

Значення коефіцієнта регресії становить 738,4, а середнє значення чистого прибутку (Y) – нульові оборотні активи (X1), власний капітал (X2), поточні зобов’язання (X3). Коефіцієнт регресії зі значенням 1 дорівнює -0,193. Це означає, що підвищення величини оборотних активів (X1) у гривні зменшує чистий прибуток на 0,193 гривні, коли коригуються інші зовнішні ефекти. Значення коефіцієнта регресії дорівнює 0,286 означає, що при фіксації інших зовнішніх факторів збільшення власного капіталу на одну гривню сприяє збільшенню чистого прибутку на 0,29 грн. Значення коефіцієнта регресії 0,174 - збільшення темпу зростання поточних зобов’язань на одну гривню призвело б до збільшення чистого прибутку на 0,174 грн. Тобто збільшення власного капіталу більше впливає на чистий прибуток.

3.2. Оптимізація структури капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя.

Ефективна політика управління структурою капіталу підприємств значно підвищить рівень фінансової стійкості, тому керівництво має сформувати оптимальний механізм управління структурою капіталу підприємства.

Структура капіталу впливає на рентабельність активів і власного капіталу, створюючи ідеальне співвідношення прибутковості та ризику протягом усього процесу розвитку компанії. Таким чином, кожне підприємство повинно розробити політику управління структурою капіталу, щоб максимізувати ринкову вартість [15, с. 37].

Основним питанням ефективного управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Карлсберг Україна» є оптимальний розподіл капіталу. Результати виробничої та фінансової діяльності а, відповідно, й фінансова стійкість підприємства багато в чому залежать від того, скільки коштів спрямовано в основні та оборотні кошти, якою мірою їх перерозподілено у сферу виробництва та в сферу обігу, в грошово-матеріальну форму.

Варто проаналізувати ефект фінансового левериджу на підприємстві та дослідити його динаміку впродовж 2020-2024 років (табл. 3.8).

Проаналізувавши таблицю 3.8, ми зробили висновок, що протягом досліджуваного періоду ефект фінансового левериджу в ПрАТ «Карлсберг Україна» мав позитивні значення. Це було зумовлене тим, що підприємство залучало менші кредити, порівняно з економічною рентабельністю активів. Зокрема, за 2020–2024 рр. економічна рентабельність була значно вищою, ніж середня процентна ставка за кредитними коштами.

Таблиця 3.8 – Динаміка ефекту фінансового левериджу ПрАТ «Карлсберг Україна» 2020-2024 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення			
						2021/2020	2022/2021	2023/2022	2024/2023
Прибуток (збиток) до оподаткування, тис. грн	1 715 395	1 649 888	1 866 993	2 245 092	2 674 055	-65507	217105	378099	428963
Середньорічна вартість капіталу (активів), тис. грн.	5 294 453	5 643 378	7 237 353	10 397 164	13 840 448	348925	1593975	3159811	3443284
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	3 179 134	3 191 510	4 720 388	6 547 839	8 729 530	3443284	1528878	1827451	2181691
Середньорічна вартість позикового капіталу, тис. грн.	2115319	2451868	2516965	3849325	5170884	336549	65097	1332360	1321559
Економічна рентабельність активів, %	30,88	23,77	21,12	17,57	15,76	-7,11	-2,65	-3,55	-1,81
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,66	0,77	0,53	0,59	0,59	0,11	-0,24	0,07	0
Ставка податку на прибуток, %	18	18	18	18	18	0	0	0	0
Ставка за кредит, %	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	0	0	0	0
Ефект фінансового левериджу, %	31,99	35,02	18,89	16,77	14,62	3,03	-16,13	-2,12	-2,15
Частка власного капіталу, %	60,0	56,55	65,22	62,97	63,07	-3,45	8,67	-2,25	0,10
Частка позикового капіталу, %	40,0	43,45	34,78	37,03	36,93	3,45	-8,67	2,25	-0,10

Ефект фінансового левериджу, що полягає в прирості коефіцієнта рентабельності власного капіталу.

$$\text{ЕФЛ} = (1 - C_{\text{ПР}}) \times (K_{\text{РА}} - B_{\text{кр}}) \times \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}} \quad (3.2)$$

де $C_{\text{ПР}}$ – ставка податку на прибуток, виражена десятковим дробом;

$K_{\text{РА}}$ – коефіцієнт валової рентабельності активів (відношення валового прибутку до середньої вартості активів), %;

$B_{\text{кр}}$ – середній розмір відсотків за кредит, що сплачуються компаніям за використання позичкового капіталу, %;

ПК – середня сума використовуваного компаніям позичкового капіталу;

ВК – середня сума власного капіталу компанії.

У формулі можна виділити три основні складові:

Податковий коректор фінансового левериджу $(1 - C_{\text{ПР}})$, який показує в якій мірі проявляється ефект фінансового левериджу у зв'язку з різним рівнем оподаткування прибутку.

Диференціал фінансового левериджу $(K_{\text{РА}} - B_{\text{кр}})$, який характеризує різницю між коефіцієнтом валової рентабельності активів і середнім розміром відсотка за кредит.

Коефіцієнт фінансового левериджу $\left(\frac{\text{ПК}}{\text{ВК}}\right)$, який характеризує суму позичкового капіталу, використаного компанією, з розрахунку на одиницю власного капіталу.

Податковий коректор показує, як саме впливає різний рівень оподаткування прибутку. Не зважаючи на те, що даний показник практично не залежить від діяльності компанії (тому що ставка податку на прибуток встановлюється законодавством), компанія може вплинути на показник у таких випадках:

а) якщо за різними видами діяльності компанії встановлені диференційовані ставки оподаткування прибутку;

б) якщо за окремими видами діяльності компанія використовує податкові пільги щодо прибутку;

в) якщо окремі дочірні фірми компанії здійснюють свою діяльність у вільних економічних зонах своєї країни, де діє пільговий режим оподаткування прибутку;

г) якщо окремі дочірні фірми компанії здійснюють свою діяльність у державах з більш низьким рівнем оподаткування прибутку.

У цих випадках, впливаючи на галузеву або регіональну структуру виробництва (а відповідно і на склад прибутку за рівнем його оподаткування), можна, знизивши середню ставку оподаткування прибутку, підвищити вплив податкового коректора фінансового левериджу на його ефект.

За таблицею 3.8 податковий коректор фінансового левериджу на протязі досліджуваного періоду є величиною незмінною 0,82, оскільки компанія працює в Україні й податок на прибуток 18%.

Диференціал фінансового левериджу характеризує різницю між коефіцієнтом валової рентабельності активів і середнім розміром відсотка за кредит. Саме ця складова показує, чи приносять залучені кредити прибуток або збитки на власний капітал.

Додатковий прибуток виявлятиметься тільки у разі позитивного значення диференціала. Такий ефект виявлятиметься тільки в тому випадку, якщо рівень валового прибутку, що генерується активами компанії, перевищує середній розмір відсотка за використовуваний кредит. При негативному значенні диференціала фінансового левериджу використання компаніями позичкового капіталу дає негативний ефект, тобто спричиняє втрати.

Значення диференціалу фінансового левериджу на протязі 2020-2024 років є величиною позитивною й поступово зменшується з 55,48% до 30,23%. Тобто у компанії є додатковий прибуток.

Коефіцієнт фінансового левериджу є тим важелем, який зображує позитивний або негативний ефект, що отримується за рахунок відповідного значення його диференціала. При позитивному значенні диференціала будь-

який приріст коефіцієнта фінансового левєриджу викликатиме ще більший приріст коефіцієнта рентабельності власного капіталу, а при негативному значенні диференціала приріст коефіцієнта фінансового левєриджу призводитиме до ще більшого темпу зниження коефіцієнта рентабельності власного капіталу.

У 2021 році коефіцієнт фінансового левєриджу збільшується на 11%, у 2022 – зменшується на 24%, у 2023 – збільшується на 7%. А у 2024 – залишається на тому ж рівні.

Знання механізму дії фінансового левєриджу на рівень прибутковості власного капіталу і рівень фінансового ризику дозволяє цілеспрямовано управляти як вартістю, так і структурою капіталу компанії.

Широта практичного застосування механізму фінансового левєриджу також обумовлюється тим, що цей показник можна розрахувати не тільки в цілому, за всім обсягом позичкового капіталу, але і в розрізі кожного з його джерел (короткостроковими, довгостроковими кредитами та ін.).

Необхідно відзначити, що західні економісти вважають оптимальним значення фінансового левєриджу на рівні 30-50%. На їх думку, якщо кредит приносить менше 30% додаткового прибутку, то залучення таких кредитів не є оптимальним рішенням. В той же час при значенні більше 50% - у компанії підвищуються фінансові ризики.

За нашими даними у підприємства ПрАТ «Карлсберг Україна» на протязі 2020-2021 років значення ефекту фінансового левєриджу було вище 30%, а от у 2022-2024 роках цей показник менше 30%, тобто залучення таких кредитів під знаком питання.

Отже, дослідження поняття фінансового левєриджу як механізму управління структурою капіталу дало змогу зробити такі висновки:

1. Механізм фінансового левєриджу є ефективним інструментом оптимізації структури капіталу.
2. Фінансовий левєридж показує, у скільки разів темпи зміни чистого прибутку підприємства перевищують темпи приросту його операційного

прибутку. Ефект фінансового важеля показує, на скільки відсотків підвищується рентабельність власного капіталу підприємства за рахунок залучення позикового капіталу. Нарощення рентабельності власного капіталу може мати місце лише у випадку, коли економічна рентабельність використання всього інвестованого капіталу більша від середнього рівня фінансових витрат, пов'язаних із залученням позикових коштів.

3. За допомогою фінансового левериджу менеджери можуть впливати на діяльність компанії. Фінансові важелі управління та фінансові коефіцієнти тісно пов'язані між собою. Фінансовий леверидж характеризує пасив балансу, відображаючи проблеми структури капіталу.

4. При суттєвому розкіді величини процентних ставок необхідно використовувати середньозважену процентну ставку за всіма кредитами, що значно підвищує точність розрахунків.

5. При розрахунку ЕФЛ необхідно враховувати збільшення K_{RA} за рахунок додаткового прибутку, отриманого від використання цих кредитів.

Таким чином, проведення розрахунків ЕФЛ може дозволити суттєво оптимізувати структуру капіталу та отримати ефект від використання кредитів.

Отже, здійснивши аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства впродовж досліджуваного періоду, було з'ясовано, що підприємство працює ефективно. На підприємстві спостерігається стійкий фінансовий стан достатня платоспроможність. Також варто зауважити, що у підприємства спостерігається достатня ділова активність та позитивна рентабельність активів. Але слід звернути увагу, що рентабельність активів у 2023-2024 роках зменшується.

3.3. Управління структурою капіталу підприємства в умовах невизначеності.

Управління капіталом – це процес зміни розміру, структури та джерел формування капіталу з метою підвищення його ефективності використання. Механізми управління капіталом, створені на підприємствах передбачають:

- чітке встановлення цілей та завдань управління капіталом, контроль за їх дотриманням протягом планового періоду;
- удосконалення методики визначення та аналізу ефективності використання всіх видів капіталу;
- розробка напрямів оптимізації процесів управління капіталом, а також їх аналіз та впровадження;
- розробка методів управління високоліквідними активами підприємства;
- розробка загальних стратегій управління капіталом підприємства;
- використання економічних методів і моделей у процесах управління, особливо аналізу та планування;
- орієнтація на посиленні внутрішнього впливу на процеси управління капіталом.

В сучасних реаліях процедура оптимізації структури капіталу є важливою для сучасних підприємств, оскільки вона допомагає ефективно управляти фінансовими ресурсами та досягати різноманітних цілей. Основними аспектами, які підтримують актуальність цієї процедури можуть слугувати [5, 16]:

- фінансова стабільність;
- зниження фінансових витрат;
- залучення інвесторів;
- можливість росту та розвитку;
- поширення бізнесу;
- оптимізація податкового навантаження;

- акціонерна цінність.

Оптимальна структура капіталу допомагає забезпечити фінансову стабільність підприємства, зменшуючи ризик дефолту та надмірних фінансових витрат в той час, коли правильна структура капіталу може допомогти зменшити фінансові витрати, оскільки вона дозволяє використовувати дешевші джерела фінансування. Фінансова стабільність в умовах військового стану є важливою для забезпечення функціонування економіки та життєдіяльності громадян. Збереження стабільності банківської системи є важливим аспектом фінансової стабільності. Державні органи повинні надавати підтримку банкам, щоб запобігти паніці та банківським кризам.

Центральний банк також може впливати на монетарну політику, регулюючи рівень грошової маси та процентні ставки. Це може бути важливим для управління інфляцією та підтримки фінансової стабільності. Важливо дотримуватися фінансової дисципліни та зберігати контроль над бюджетом, це може включати зниження дефіциту та раціональне управління державними витратами.

Під час військових конфліктів важливо підтримувати соціальні програми, які допомагають тим, хто постраждав від конфлікту. Це включає в себе допомогу внутрішньо переміщеним особам, медичну допомогу та інші соціальні заходи. Деякі країни можуть залучати зовнішнє фінансування в умовах військового стану через міжнародні кредити та допомогу. Важливо забезпечити управління цими ресурсами та контроль над зовнішнім боргом [43].

Слід виокремити, що створення резервних фондів і резервів може допомогти забезпечити фінансову стабільність в умовах надзвичайних ситуацій. Ефективна податкова політика може включати податкові пільги для військових ветеранів та осіб, які постраждали від конфлікту, а також спрощення податкових обов'язків для підприємств, що надають допомогу в

цей період. Інвестори та кредитори звертають увагу на структуру капіталу підприємства як показник його фінансової стійкості.

Правильно оптимізована структура капіталу може залучити більше інвестицій та знизити вартість позик. Оптимальна структура капіталу створює умови для здійснення різних проєктів та ініціатив, які сприяють росту та розвитку підприємства. Варто зазначити, що підприємства можуть використовувати оптимізацію структури капіталу для здійснення придбань, філіалів та розширення бізнесу. Водночас вірно розподілений капітал може допомогти зменшити податкове навантаження підприємства, знижуючи обсяги виплати податків на прибуток. Також оптимізація структури капіталу може підвищити акціонерну цінність підприємства, що сприяє підвищенню інвестицій та зростанню ринкової капіталізації.

Оптимізація структури капіталу сучасних підприємств в умовах військового стану вимагає особливої уваги до фінансової стійкості та можливостей підприємства адаптуватися до надзвичайних обставин. В таких умовах існують деякі основні аспекти, які підприємства можуть враховувати при оптимізації структури капіталу [16, 28]:

1. Диверсифікація джерел капіталу. Умови військового стану можуть призвести до змін в джерелах капіталу. Підприємства можуть розглядати різні джерела фінансування, включаючи державну підтримку, гранти, кредити, власний капітал тощо.

2. Мінімізація ризику. Оптимізація структури капіталу може включати зменшення ризику та збільшення фінансової стійкості підприємства в умовах військового конфлікту. Це може включати рефінансування боргу на більш сприятливих умовах або резервування фінансових ресурсів для надзвичайних витрат.

3. Стратегічна планування. Підприємства повинні розробляти стратегії для адаптації до умов військового стану. Це може включати планування залучення додаткових ресурсів у випадку необхідності, а також визначення пріоритетів у витратах та інвестиціях.

4. Фінансовий контроль. Важливо зберігати контроль над фінансами та ресурсами підприємства в умовах військового стану. Ефективний фінансовий моніторинг допомагає уникнути надмірних витрат та забезпечити належний фінансовий стан.

5. Планування ризику і страхування. Підприємства можуть розглядати можливості страхування від надзвичайних ситуацій, таких як воєнні ризики. Це допомагає захистити підприємство від потенційних фінансових втрат.

6. Міжнародна співпраця. Умови військового стану можуть потребувати міжнародної співпраці та партнерства з іншими підприємствами, які мають досвід у роботі в аналогічних умовах. Важливо враховувати, що оптимізація структури капіталу – це складний і індивідуальний процес, який повинен враховувати конкретні потреби та цілі кожного підприємства.

Оптимізація структури капіталу підприємства в умовах військового стану може стикається з різними перешкодами, які необхідно врахувати та подолати. Нижче наведено основні перешкоди, які включають індивідуальні способи їх усунення [25, 26].

Відсутність доступу до фінансування. Багато підприємств мають обмежений доступ до капіталу, особливо малі підприємства. Для подолання цієї перешкоди можна розглянути наступні дії: - пошук альтернативних джерел фінансування, таких як інвестиції венчурних фондів, краудфандинг, чи публічне розміщення акцій; - взаємодія з банками та фінансовими установами для отримання кредитів та позик; підвищення фінансової дисципліни та керування оборотними активами для підвищення доступності власного капіталу.

Обмеження власного капіталу. Іноді підприємства можуть бути фінансово обмежені, і це може заважати розширенню та розвитку. Для усунення цієї проблеми можна використовувати такі стратегії: - залучення інвесторів або партнерів для спільної інвестиції у бізнес; - пошук способів покращення прибутковості та ефективності операцій для накопичення додаткового власного капіталу.

Високий борговий тиск. Занадто велике боргове навантаження може ускладнювати фінансову стабільність та сплату. Для усунення цієї проблеми можна: - рефінансувати борг на більш сприятливих умовах, наприклад, з меншою процентною ставкою; - переговорити з кредиторами стосовно зміни умов позики або підвищення терміну сплати.

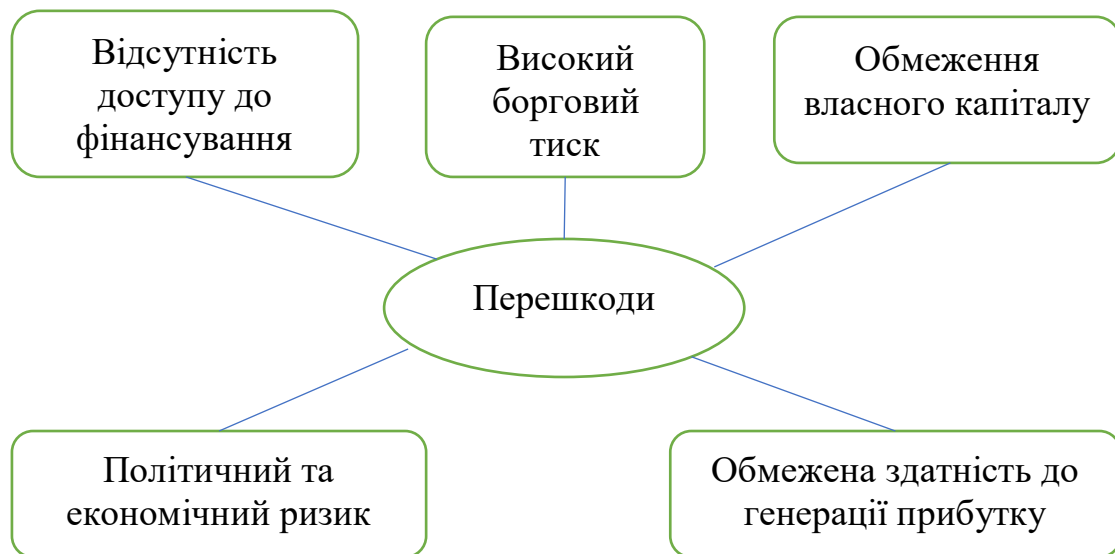

Рисунок 3.9 – Перешкоди для оптимізації структури капіталу підприємства в умовах невизначеності.

Політичний та економічний ризик. У деяких регіонах та секторах господарства може існувати підвищений політичний та економічний ризик. Для зменшення цього ризику можна розглянути наступні дії: - розгляд диверсифікації діяльності для зменшення залежності від конкретного ринку чи регіону; - укладання угод або укладання договорів зі страховими компаніями для захисту від політичного та економічного ризику.

Обмежена здатність до генерації прибутку. Іноді підприємства можуть стикатися з обмеженою здатністю генерувати прибуток. Для вирішення цього питання можна вжити наступні заходи: - посилення маркетингу та продажів

для збільшення обсягів продажів; - зменшення витрат та оптимізація операцій, щоб підвищити прибутковість.

Перевищення власного капіталу над залученим капіталом може мати кілька вигоди для підприємства:

1) зменшення фінансового ризику: перевищення власного капіталу над залученим вказує на те, що підприємство може легше витримати негативні впливи, такі як втрати, ринкові коливання або економічні кризи, без необхідності викуповувати додатковий капітал або робити додаткові виплати за зобов'язаннями;

2) незалежність від кредиторів: підприємство з великим власним капіталом має більше фінансової незалежності і контролю над своєю діяльністю, воно не так сильно залежить від зовнішніх кредиторів і не обмежується графіками виплат чи вимогами кредиторів;

3) зменшення фінансових витрат: підприємство з меншим обсягом залученого капіталу може сплачувати менше відсотків за боргові зобов'язання, що призводить до зменшення фінансових витрат та підвищення чистого прибутку;

4) забезпечення розвитку та інвестицій: підприємство з більшим власним капіталом може мати більше фінансових ресурсів для розвитку нових проектів, розширення бізнесу та інвестицій у довгострокові можливості;

5) вищий кредитний рейтинг: позитивна фінансова структура може позитивно вплинути на кредитний рейтинг підприємства, що може знизити вартість боргового капіталу та полегшити доступ до фінансування.

Загалом, перевищення власного капіталу над залученим може створити стійкішу фінансову позицію для підприємства та забезпечити більшу фінансову незалежність і гнучкість в управлінні ресурсами.

В результаті підприємство повинно підтримувати здоровий баланс між власним та позиковим капіталом, тому що велика залежність від позикових коштів може збільшити ризик у разі негативних змін на ринку чи зниження

прибутковості. Важливо встановити систему фінансового контролю та звітності, щоб постійно відстежувати стан фінансів і вчасно реагувати на зміни в структурі капіталу

Висновки до розділу 3.

Виконаємо аналіз рентабельності підприємства. З таблиці 3.1 ми бачимо, що рентабельність продукції знижувалася на протязі 2020-2022 років з 89,6% у 2020 році до 76,24% у 2022 році. У 2023-2024 роках рентабельність продукції збільшувалася і досягла 82,3%. Це позитивна тенденція і достатній рівень показників.

Рентабельність операційної діяльності аналогічно у 2021-2022 роках зменшувалася, а у 2023-2024 роках збільшувалася.

Рентабельність власного капіталу зменшувалася на протязі аналізованого періоду (рис. 3.1), а рентабельність залученого капіталу збільшилася тільки у 2022 році. У 2023-2024 роках було зменшення цього показника.

Валова рентабельність продажу у 2021 році зменшилася на 2,61%, у 2022 році зменшилася на 1,38%, у 2023 році залишилася на тому ж рівні. А у 2024 році збільшилася на 1,68%. Збільшення валової рентабельності продажу є позитивною тенденцією, вказує на зростання величини валового прибутку, що одержують з 1 грн доходу від продажу.

Чиста рентабельність продажу у 2021 році знизилася на 4,31%, у 2022 та 2023 роках залишалася на одному рівні, а у 2024 році цей показник збільшився на 0,56%. Це свідчить про те, що величина валового прибутку, що одержують з 1 грн доходу від продажу продукції зберігається на одному рівні.

Визначимо вплив необоротних активів, оборотних активів на чистий прибуток (табл.3.2).

Ми бачимо, що величина чистого прибутку у більшій степені залежить від оборотних активів ($R^2 = 0,8387$), для необоротних активів зв'язок менш тісний ($R^2 = 0,7932$).

Проведений кореляційний аналіз показав, що чистий прибуток у більшій степені залежить від поточних зобов'язань і забезпечень ($R^2 = 0,8253$), від власного капіталу ($R^2 = 0,848$) і оборотних активів ($R^2 = 0,8387$).

Побудуємо економіко-математичну модель, що показуватиме залежність чистого прибутку від оборотних активів, власного капіталу та поточних зобов'язань.

Таким чином отримали модель такого виду:

$$\text{ЧП} = 738,4 - 0,193 \cdot \text{ОА} + 0,286 \cdot \text{ВК} + 0,174 \cdot \text{ПЗ} \rightarrow \max$$

Основним питанням ефективного управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Карлсберг Україна» є оптимальний розподіл капіталу. Результати виробничої та фінансової діяльності а, відповідно, й фінансова стійкість підприємства багато в чому залежать від того, скільки коштів спрямовано в основні та оборотні кошти, якою мірою їх перерозподілено у сферу виробництва та в сферу обігу, в грошово-матеріальну форму.

Варто проаналізувати ефект фінансового левериджу на підприємстві та дослідити його динаміку впродовж 2020-2024 років (табл. 3.8).

Проаналізувавши таблицю 3.8, ми зробили висновок, що протягом досліджуваного періоду ефект фінансового левериджу в ПрАТ «Карлсберг Україна» мав позитивні значення. Це було зумовлене тим, що підприємство залучало менші кредити, порівняно з економічною рентабельністю активів. Зокрема, за 2020–2024 рр. економічна рентабельність була значно вищою, ніж середня процентна ставка за кредитними коштами.

Оптимальна структура капіталу допомагає забезпечити фінансову стабільність підприємства, зменшуючи ризик дефолту та надмірних фінансових витрат в той час, коли правильна структура капіталу може допомогти зменшити фінансові витрати, оскільки вона дозволяє

використовувати дешевші джерела фінансування. Фінансова стабільність в умовах військового стану є важливою для забезпечення функціонування економіки та життєдіяльності громадян. Збереження стабільності банківської системи є важливим аспектом фінансової стабільності. Державні органи повинні надавати підтримку банкам, щоб запобігти паніці та банківським кризам.

Оптимізація структури капіталу підприємства в умовах невизначеності може стикається з різними перешкодами, які необхідно врахувати та подолати. На рисунку 3.9 наведено основні перешкоди. Далі з'ясовано індивідуальні способи їх усунення.

ВИСНОВКИ

Економічна категорія «капітал» досить часто вживається у господарській діяльності та є важливою його складовою та фінансовою стороною його майбутнього зростання. Сучасні умови функціонування суб'єктів підприємництва України, що характеризуються високою нестабільністю, вимагають від керівників активізації управлінських рішень в напрямку розширення діяльності та зростання фінансово-економічних показників підприємств.

Структура капіталу – це сукупність фінансових коштів підприємства з різних джерел довгострокового фінансування, а якщо говорити точніше – співвідношення власних і позикових фінансових коштів, використовуваних у господарській діяльності. Оптимальне співвідношення позикового і власного капіталів залежить від їх величини.

Оптимальна структура капіталу – це співвідношення між власним і позиковим капіталом, що забезпечує найбільш ефективну пропорційність між прибутковістю та фінансовою стійкістю підприємства.

Сьогодні підприємств броварного виробництва займають значне місце в харчовій промисловості України. Вони є прибутковими не тільки для безпосередніх виробників та інвесторів, але й для держави, тому що пивоварні компанії є великими платниками податків. В Україні працює близько 160 заводів з виробництва пива, проте великих та середніх за розміром – 20, інші – міні та мікропідприємства. На сьогоднішній день в Україні виготовляється понад 880 різноманітних найменувань пива.

З таблиці 1.6 ми бачимо, що доходи підприємств на протязі цих років зростають, окрім підприємства «Хмельпиво». Дохід для ПрАТ «Карлсберг Україна» збільшився за ці роки на 38,2%, для ПрАТ «Оболонь» збільшився - на 47,6%, для «Євроазіатська пивна група» дохід збільшився на 2367%, для «Пивоварня Опілля» збільшився – на 40%, для Хмельпиво» дохід зменшився

на 4,5%. Тобто найвищі результати у ПрАТ «Карлсберг Україна», найнижчі – у «Євразійська пивна група».

ПрАТ «Карлсберг Україна» — підприємство харчової промисловості України, зайняте у сфері виробництва та збуту продукції броварства. Розташоване у місті Запоріжжі. Входить до складу Славутич, Carlsberg Group, одного з найбільших виробників пива та безалкогольних напоїв в Україні.

Основні види діяльності:

- виробництво пива;
- виробництво сидру а інших плодово-ягідних вин;
- виробництво мінеральних вод та інших безалкогольних напоїв.

Проведемо аналіз виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя. Динаміка техніко-економічних показників наведена у таблиці 2.1.

Отже з даної таблиці можемо спостерігати, що чистий дохід (виручка) від реалізації збільшився в 2021 році порівняно з 2020 роком на 4%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком зріс ще на 8,3%, таке зростання пов'язане із значним збільшенням обсягів виробництва. Так, у 2023 році відбулося збільшення чистого доходу від реалізації продукції майже на 20%, а у 2024 році – на 15,5%.

Собівартість реалізованої продукції на протязі 2020 – 2024 років збільшилась на 9 % у 2021 в порівнянні з 2020 роком, а у 2024 році на 12% в порівнянні з 2023 роком, дане збільшення показника відбулося в основному за рахунок збільшення витрат на збут.

Показник чистого прибутку таким чином змінювався: у 2021 році відбулося зменшення на 18%, а на протязі 2022-2024 років було поступове збільшення цього показника.

Проаналізуємо ліквідність балансу. Для цього складемо таблицю 2.2. Для визначення ліквідності балансу групи активів і пасивів порівнюються між собою. У 2020 році сума найліквідніших активів менша за суму термінових

пасивів. Це свідчить про поточну неплатоспроможність підприємства. Всі інші нерівності свідчать про ліквідність балансу. Тому ліквідність балансу у 2020 році не є абсолютною. Така ж ситуація і у 2021 році. А от на протязі 2022 – 2024 років умови абсолютної ліквідності виконуються. Тобто, підприємство є платоспроможним.

Проаналізуємо динаміку складу і структури власного капіталу ПрАТ «Карлсберг Україна» м. Запоріжжя 2020-2024 роки. З таблиці 2.9 зробимо висновок, що впродовж досліджуваного періоду пайовий капітал на підприємстві був таким же самим впродовж 2020 – 2024 років і дорівнював 1022433 тис. грн. Частка у структурі власного капіталу становила у 2020 році – 32,16%, у 2021 році – 32,04%, а у 2022 році вже 21,66%, у 2023 році – 15,61, а у 2024 – 11,71%. Тобто частка пайового капіталу поступово зменшується.

Найбільшу частку впродовж досліджуваного періоду займав нерозподілений прибуток. Цей показник зростав з 61,3% у 2020 році до 85,9% у 2024 році. Частка додаткового і резервного капіталу поступово зменшувалася.

Дослідження структури довгострокових зобов'язань і забезпечень ПрАТ «Карлсберг Україна» показало, що вони формувалися в основному за рахунок довгострокових кредитів банків. Тобто підприємство має можливості здійснити залучення позик.

Поточні зобов'язання і забезпечення підприємства (табл. 2.11) формувалися головним чином за рахунок поточної кредиторської заборгованості, частка якої перебувала в межах 90% - 76% за досліджуваний період. Тому кредиторська заборгованість була ключовим фактором зростання поточних зобов'язань підприємства.

Згідно таблиці 2.14 зменшення необоротних активів підприємства у 2021 році на 1,3% відбулося, в основному, за рахунок зменшення вартості основних засобів на 151442 тис. грн, або 7,0%. Також значно збільшились незавершені капітальні інвестиції (на 71355 тис. грн, або 177%). При цьому нематеріальні

активи зменшились – на 81,1%. Проте питома вага нематеріальних активів була незначною (рис. 2.1).

Як свідчать дані таблиці 2.17, зростання оборотних активів за 2021-2024 роки на 267% було зумовлене, головним чином, приростом грошей та їх еквівалентів (на 408%) та запасів (на 151%). Також відбулося зростання готової продукції на 142% за досліджуваний період.

Дебіторська заборгованість у 2021 році збільшилася на 34,3%, а у 2022 і 2023 роках зменшувалася на 12%. Це є позитивною тенденцією. А от у 2024 році збільшилася на 38,5%. Це є негативною тенденцією. Тому слід звернути увагу на управління дебіторською заборгованістю для підтримання ліквідності.

Найбільшу частку в структурі оборотних активів займають гроші та їх еквіваленти: у 2020 році – 55,1%, а у 2024 році – 76,25%. Динаміка є позитивною. Це свідчить про наявність і зростання найліквідніших активів підприємства. Вони відображають поточну ліквідність і здатність компанії здійснювати розрахунки.

Виконаємо аналіз рентабельності підприємства. З таблиці 3.1 ми бачимо, що рентабельність продукції знижувалася на протязі 2020-2022 років з 89,6% у 2020 році до 76,24% у 2022 році. У 2023-2024 роках рентабельність продукції збільшувалася і досягла 82,3%. Це позитивна тенденція і достатній рівень показників.

Рентабельність операційної діяльності аналогічно у 2021-2022 роках зменшувалася, а у 2023-2024 роках збільшувалася.

Рентабельність власного капіталу зменшувалася на протязі аналізованого періоду (рис. 3.1), а рентабельність залученого капіталу збільшилася тільки у 2022 році. У 2023-2024 роках було зменшення цього показника.

Визначимо вплив необоротних активів, оборотних активів на чистий прибуток (табл.3.2).

Ми бачимо, що величина чистого прибутку у більшій степені залежить від оборотних активів ($R^2 = 0,8387$), для необоротних активів зв'язок менш тісний ($R^2 = 0,7932$).

Проведений кореляційний аналіз показав, що чистий прибуток у більшій степені залежить від поточних зобов'язань і забезпечень ($R^2 = 0,8253$), від власного капіталу ($R^2 = 0,848$) і оборотних активів ($R^2 = 0,8387$).

Було побудовано економіко-математичну модель, що показує залежність чистого прибутку від оборотних активів, власного капіталу та поточних зобов'язань.

Основним питанням ефективного управління фінансовою стійкістю ПрАТ «Карлсберг Україна» є оптимальний розподіл капіталу. Результати виробничої та фінансової діяльності а, відповідно, й фінансова стійкість підприємства багато в чому залежать від того, скільки коштів спрямовано в основні та оборотні кошти, якою мірою їх перерозподілено у сферу виробництва та в сферу обігу, в грошово-матеріальну форму.

Варто проаналізувати ефект фінансового левериджу на підприємстві та дослідити його динаміку впродовж 2020-2024 років (табл. 3.8).

Проаналізувавши таблицю 3.8, ми зробили висновок, що протягом досліджуваного періоду ефект фінансового левериджу в ПрАТ «Карлсберг Україна» мав позитивні значення. Це було зумовлене тим, що підприємство залучало менші кредити, порівняно з економічною рентабельністю активів. Зокрема, за 2020–2024 рр. економічна рентабельність була значно вищою, ніж середня процентна ставка за кредитними коштами.

Оптимізація структури капіталу підприємства в умовах невизначеності може стикається з різними перешкодами, які необхідно врахувати та подолати. На рисунку 3.9 наведено основні перешкоди. Далі з'ясовано індивідуальні способи їх усунення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алескерова Ю. В., Червань О. Г. Управління капіталом підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 33. С. 265-271. DOI : <https://doi.org/10.32843/infrastructure33-39>.
2. Бланк О. І., Ситник Г. В., Андрієць В. С. Управління фінансами підприємств : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с. DOI : <https://doi.org/10.31617/p.knute.2017-1378>
3. Брейлі Р., Майерс С., Аллен Ф. Принципи корпоративних фінансів: підручник. Том 1,2. 2008. 1012с. URL : <https://go.11klasov.net/11462-principy-korporativnyh-finansov-brejli-r-majers-s.html> (дата звернення: 11.09.2025).
4. Брю С., Макконнелл К. Економікс: підручник. 2003. 972 с. URL : <https://infotour.in.ua/mcconnell.htm> (дата звернення: 15.09.2025).
5. Бутинець Ю. Ф. Економічна сутність капіталу: історичний вимір. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2010. №51(1). URL : <https://ideas.repec.org/a/scn/000ven/68920.html> (дата звернення: 11.09.2025).
6. Економічна теорія: Політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. 6-те вид., перероб. і доп. Київ: Знання-Прес, 2007. 719 с. URL : https://vpu7.com.ua/documents/e-library/economy/ekonomichna_teorii_bazylevych.pdf
7. Велика О., Ястремська О. Особливості системи управління фінансовими ресурсами промислових підприємств. *Development Management*. 2021. Том 19 № 1. С. 15–22. URL : <https://devma.com.ua/uk/journals/t-19-1-2021> (дата звернення: 11.09.2025).
8. Велика О. Ю., Козлова І. М. Особливості управління структурою капіталу підприємств України. *Причорноморські економічні студії*. 2023. Випуск 80. С.76-81. DOI : <https://doi.org/10.32782/bses.80-12>.
9. Воля Н. В., Моголова А. Ю. Проблеми управління капіталом підприємства та шляхи їх вирішення. *Молодий вчений*. 2014. № 6(09). С 94–97.

- URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/6/23.pdf> (дата звернення: 18.09.2025).
10. Гарасим П. М., Лобода Н. О. Власний капітал підприємства як об'єкт обліково-аналітичної діяльності. *Економічні науки*. 2015. Вип. 12(1). С. 67–73. URL : <http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof> (дата звернення: 18.09.2025).
 11. Гончаренко А. С. Сутність і зміст поняття «якість структури капіталу» підприємства. *Бізнес Інформ*. 2021. №3. С. 231-241. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2021_3_35 (дата звернення: 18.09.2025).
 12. Гуня В.О., Ковальчук Т. І. Визначення сутності власного капіталу та особливості його обліку у сучасних умовах господарювання. *Сталий розвиток економіки*. 2016. № 4. С. 102-108. URL : <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/342/326> (дата звернення: 18.09.2025).
 13. Дмитрук В. О., Максимець Ю. В. Сутність категорії «капітал підприємства» відповідно до сучасних досліджень в цій сфері. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» 2020. №5 URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/101.pdf. (дата звернення: 18.09.2025).
 14. Домбровська С. О. Оптимізація структури капіталу підприємства в умовах невизначеності економічного середовища. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 1. С. 100-107. URL : <http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue> (дата звернення: 18.09.2025).
 15. Домбровська С. О. Структура капіталу підприємства: сучні проблеми та парадигма розвитку: монографія. Харків. «Діса плюс». 2020. 256 с.
 16. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навчальний посібник. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с. URL : <https://dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/1260> (дата звернення: 18.09.2025).
 17. Кадацька А. М. Сутність власного капіталу підприємства. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2014. Вип. 4. С. 153–156.

- URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2014_4_34. (дата звернення: 18.09.2025)
18. Катан Л. І. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Суми: Довкілля. 2007. 239с. URL : <https://newlibrary.snau.edu.ua/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=129246>
19. Катеринчук Ю. Власний капітал споживчого товариства як об'єкт управління та обліку. *Збірник студентських наукових праць Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ*. 2016. Випуск XIX. С.384 URL : http://chtei-knteu.cv.ua/ua//content/download/nayka/zbirnik_stud/zbirnyk_XIX.pdf (дата звернення: 18.09.2025).
20. Квасницька Р., Мрозовський Я. Критеріальні підходи до формування оптимальної структури капіталу підприємства. *Modeling the development of the economic systems*. 2021. № 2. С. 12–18. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/mdes_2021_2_4 (дата звернення: 15.09.2025).
21. Ковальчук І. В., Шевчук В. К. Основні етапи управління капіталом підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. № 6. С. 50–53. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2016_6_14. (дата звернення: 18. 09.2025).
22. Комазов П. В., Вакуленко Т. С. Управління структурою капіталу підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 4(1). С. 99–103. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_4\(1\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_4(1)_22). (дата звернення: 18.09.2025).
23. Кочкодан В.Б. Сутність капіталу з позицій фінансового менеджменту та економічного ресурсу. *Сталий розвиток економіки*. 2012. № 2. С. 294-297. URL : https://unier.km.ua/pdf/_2_2012.pdf (дата звернення: 18. 09.2025).
24. Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. Фінансовий менеджмент. 2-е вид.: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2009. 520 с. URL : <http://moodle.nati.org.ua/mod/resource/view.php?id=10302> (дата звернення: 15.09.2025).
25. Кремень В. М. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 11. С. 19- 22. URL :

- <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16697/1> (дата звернення: 18.09.2025).
26. Ларіонова К., Капінос Г. Механізм управління капіталом підприємства. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 3. С. 147–154. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-9-20>
27. Ловінська І. Г. Сутність власного капіталу підприємства з позицій обліку. *Фінанси, облік і аудит*. 2012. Вип. 20. С. 328–333. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Foa_2012_20_41. (дата звернення: 18. 09.2025).
28. Лубкей Н.П. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2019. Т. 1. № 1. С. 38-45. URL : <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/dec/20450/lubkey.pdf> (дата звернення: 18. 09.2025)
29. Макаренко Ю. П., Клименко Д. О. Формування оптимальної структури капіталу з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Економіка та держава*. 2022. Вип. 1. С. 45–49. DOI : <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.1.45>.
30. Олександренко І. В. Управління власним капіталом підприємства. *Економічний форум*. 2016. № 3. С. 211-216. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2016_3_32. (дата звернення: 18. 09.2025).
31. Островська О. А., Юркевич О. М., Зінченко А. О., Павленко А. А. Методичні аспекти аналізу складу, структури та ефективності використання необоротних активів підприємств торгівлі. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2024. №5 (276). С. 32-45. DOI : <https://doi.org/10.5281/zenodo.13213996>.
32. Патута О.С., Пришко К.Є. Вплив структури капіталу на фінансову стійкість підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 323-327. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/2_ukr/58.pdf (дата звернення: 18.09.2025)

33. Пігуль Н. Г., Дехтяр Н. А., Пігуль Є. І. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 48. С. 251–256. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/48_2020_ukr/48.pdf
34. Погріщук Г. Б., Волощук Р. Є. Власний капітал підприємства: сутність і особливості формування в Україні. *Економіка та держава*. 2020. № 7. С. 16–23. DOI : 10.32702/2306-6806.2020.7.16.
35. Польова О. Л., М'яковська А. С. Оцінка ефективності управління власним капіталом підприємства. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 8. С. 27–34. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmarpr_2016_8_5. (дата звернення: 18. 09.2025).
36. Пономарьов Д. Е. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 5. С. 53-58. URL : http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2016/12.pdf (дата звернення: 18.09.2025).
37. Птащенко Л. О. Інструментарій управління капіталом, як інвестиційним ресурсом у сфері бізнесу. *Економіка і регіон*. 2023. № 4 (91). DOI : 10.26906/EiR.2023.4(91).3208.
38. Свиноус І., Туржанський В., Шепель Т., Нікітченко С. Оцінка по справедливої вартості активів, як об'єкт обліку та управління затрат підприємства в умовах застосування МЗФЗ. *Сталий розвиток економіки*, 2024. №4(51) С. 127-133. DOI : <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-18>
39. Серік Ю. В., Кучерук І. В. Сутність управління капіталом підприємства. *Економіка і управління*. 2016. № 2. С. 96–103. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/econupr_2016_2_17. (дата звернення: 18. 09.2025).
40. Сілакова Г. В., Петухова О. М. Сучасні погляди на управління власним капіталом підприємства. *Інтелект XXI*. 2018. № 3. С. 101–105. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2018_3_23. (дата звернення: 18. 09.2025).
41. Фінансовий менеджмент: підручник / Поддєрьогін А. М., Бабяк Н. Д., Білик М. Д. Київ : КНЕУ, 2017. 534 с. URL : <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyj-menedzhment.pdf> (дата звернення: 18. 09.2025).

42. Харчук С. Сучасні проблеми управління капіталом підприємства та шляхи їх вирішення. *Економіка та держава*. 2015. № 6. С. 110–113. URL : http://www.economy.in.ua/pdf/6_2015/26.pdf (дата звернення: 04.09.2025).
43. Щербань О. Д., Невдачина О.І. Теоретичні аспекти визначення сутності та структури капіталу підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Випуск 3 (14). С. 284–289. URL : http://www.pev.kpu.zp.ua/journals/2019/3_14_uk/49.pdf (дата звернення: 15.09.2025).
44. Щербань О. Д. Місце кредиторської заборгованості у структурі позикового капіталу підприємства. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2020. Випуск 2(58). С. 30–34. DOI : <https://doi.org/10.32847/business-navigator.58-6>.
45. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 04.09.2025).
46. Офіційний сайт Carlsberg Ukraine. URL : <https://carlsbergukraine.com/kompan-ya/pro-nas/v-ta-mo-v-carlsberg-ukraine> (дата звернення 04.09.2025).
47. Базилевська А.О., Овандер Н.Л.. Загальні тенденції розвитку пивоварної галузі України. URL : <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/374.pdf> (дата звернення 20.10.2025р.).
48. Бровко Л. І., Водолазська О. А., Ісмайлова С. І. Формування фінансових ресурсів аграрних підприємств України в умовах воєнних дій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 22. С. 118-123. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.22.118>
49. Вівчар О. Й., Кос Т. Ю. Сучасні методи оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Young Scientist*. 2023. № 4(116). С. 115-119. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-4-116-23>
50. Євтушевська О. О., Чернов К. І. Теоретичні аспекти власного капіталу підприємства: сутність та структура. *Food Industry Economics*. 2020. № 12(3). С. 17-24. DOI: <https://doi.org/10.15673/fie.v12i3.1812>

51. Кремень В. М., Кремень О. І., Кравченко А. В. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2020. № 11. С. 19-22. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2020.11.4>
52. Кузенко Т., Литовченко О., Сабліна Н. Шляхи удосконалення управління структурою капіталу підприємства. Цифрова економіка та економічна безпека. 2023. № 4. С. 81-88. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.4-14>
53. Ларіонова К., Капінос Г. Механізм управління капіталом підприємства. Modeling the development of the economic systems. 2023. № 3. С. 147-154. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-9-20>
54. Мулик Т. О. Аналітичне забезпечення управління капіталом підприємств. Економічний простір. 2023. № 183. С. 95-103. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-15>
55. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.11.2023).
56. Смирна О. В., Ізмайлова Н. В. Сучасний стан та проблеми формування капіталу українських підприємств в умовах кризових явищ. Ефективна економіка. 2022. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.1.92>
57. Халатур С. М. Особливості механізму функціонування інвестиційного ринку в Україні. Scientific Progress & Innovations. 2013. № 4. С. 121-124. DOI: <https://doi.org/10.31210/visnyk2013.04.31>
58. Халатур С. М., Бровко Л. І., Моруга Т. О. Методологія оцінки ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських підприємств. Економіка та держава. 2017. № 12. С. 56-60. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2017/13.pdf (дата звернення: 20.11.2023).

ДОДАТКИ